

המזימה

עתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים וכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת. ....

מחיר החתימה:

באוסטריה-אונגריה:

לשנה 6 כתרין
לחצי שנה 8
לרבע 1.50

באשכנז:

לשנה 7 כתרין

ביתר הארצות:

לשנה 8 כתרין

הארסה לבית המערכת ולארמיניסטרציה:

„Hamicpe“

ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

מחיר מודעות או הזכרות לפטרים
לפי גודל השטח.
ברכת מו"ט חצי הכתר.
גליון בודד 12 הלר.
מכתבים בלתי חפשים לא יתקבלו.
כ"י, שלא נרפס, לא יושב לבעליו.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיר לא
רק שם מקומו החדש, כ"א גם שם
מקומו הקודם. — אין משנים את
הארסה מאיש לאיש.

Kraków, 4. Listopada 1904.

גליון ל.

קראקא, כ"ו חשוון תרס"ה.

in Eng.) גלה חוק היסטורי: שכל ממלכה, שנוסדה על בסיס המלחמה ושרק בעור אומנות הקרב שלה בלבד, שהפילה התיתה על העולם, עלתה לה להתנשא לממלכה עצומה, — בהתחילה לרבוש את התרבות ולעבדה, או לאט לאט ימעטו בעלי כשרון נעלה בשורות גרודי הצבא, במאמץ להתעסק במלאכת הקרב; מבהר כחותיו, שלפנים הובילו בתבונתו לפסגת הגדולה והגבורה, יקדיש את עצמו לספרות למדע ולהשכלה. אף על פי שהברק החיזוני עוד יתעה זמן מה, המעמד האדיר מקדם עוד יחריד — אבל הנרעין, היסוד הפנימי נתרוקן. בהתנגשו עם עם, שכחותיו מתפתחים וששנושגו מתחיל — או ישבר גלית אשר על רגלי החרס, יגנף ויזכה עד חרמה. יוצאים מן הכלל הזה היו רק היונים בתקופת פריחתם, כי שם כל העם מקצה, כל החכמים, וכל האמנים היו בעת זבעונה אלה נפ אנשי צבא. שם כל איש, לאיוו שכבה, מפלגה או בטה היה שייך, התעסק בהריוצות כתכסיסי מלחמה, יען כי העם המצער היה צריך לבלם, על כן לא נעדרו אנשי המעלה, נגדלים נאונים בשום מלחמה עם הפרסים.

החוק הזה, שמצא בקל בהרפתו, נמצא גם ברוסיה. לפני הקילו הרוסים בכל אומנות שבעולם, מיטב בניהם הראה את כשרונותם רק במלחמה. ע"י תחבולותיו הנאוניות, עזו ואמין כחו, כבש לו מדינות רחבות, ועמים אדירים הכריה לסוד למשמעתו, ממלכות תקיפות בטורקיא, פולן, תרתריא, נסיכות רוסיות רבות, השמיד מעל הארץ או הצעיר עד קרוב לאפס. בינתו, תכסיסו וכשרונו במלחמה בנו עם הפרסים.

כי הוא המרכז לכל הכדור, הוא ולא אחר, לכן אפשר לכל אבן קיינה ולכל גוש עפר בלתי חשיב, יחשוב את עצמו למקום היותר חשיב, לאבן שתיה, שממנו הושתת כל העולם, למרכזו של הכדור כלו, ולכן האדם זפאת היותו גם הוא יציר ארמה, אחר מיוצאי חלציה, כי ממנה לוקה, הנהו גם כן, לדעתו, מרכז הארץ, מבהר היצירה ונור הבריאה, יציר שכל העולם כלו לא נברא אלא בשבילו. הוא שקול כנגד הבריאה בלה ותולדות השמים והארץ תחלנה מיום הולדתו.

זה הוא ה"אני" הטבעי והפשוט, שרשם ארון העולם לכל האדם ולכל הבהמה בספר המסע שלו בדרך החיים על כל אדם ועל כל בהמה וחיה הביב ה"אני" שלו חבה יתרה, ועל מזכה אהבת עצמו וחיוו יקדיש חיי אלף אלפים נבראים בצלמו ודמותו.

וכמו באדם פרטי כן גם בלאם כלו שורר חוק ה"אני" הזה. כל עם ועם הוא בעיני עצמו הנבחר משאר העמים, ואין שום ספק בעיניו שלמענו, ורק למענו, נברא העולם כלו, ורק לו ולא לאחרים חלק בו; ולכן לו הצדקה, אם רק העזו בירו, להכניע את כל העמים החתיו, לשימם מרמס לרגיו ולבערם ולהשמידם מתחת שמי ד'. ומפני כי העם בכלל הוא רק קבץ אישים יחידים, ואין בכלל אלא מה שיש בפרט,

ממלכות גרמניות רועדות והתות לפנ תקפו. והנה להשתוממות כל הרואים, היפני הועיר והמנוהך מכריע בזרוע עזי את המוסקבי, את הענק האיום, והוא הולך מחיל אל חיל, ומן נהר ילי עד ינטאי נהל נצחון אחר נצחון לכיזה אחר לכיזה. את הכסא הרם והנשא בכל העולם מכניעים ומשפילים צאצאי תערובת פחותה שז מאיאים, מונגלים וקוקזים. המחזה הזה הנגוד לפני עינינו בשדה המלחמה יביאנו לידי התפלות והשתאות. תמהים מכימים אנו על מנצחי הגבורים קרל השנים עשר ונפוליאון הגדול מוכים אהור ע"י עם לא נודע ושפל. העזבו את הרוסים העזות, ההעפלה, ההריוצות, התבונה, שדכא, בהם תהת רגויהם שני שלישי ארופה וחצי אזיא, מאה ושלישים מליוני נפשות, בפנשם בעם גמד זה, שלא הספיק עוד לצאת מחתוליו הצי-תרבות ברכותי ככל הענינים, שגלגלם נוגעיק במחניקת המלחמה, בסטרטגייה ובקולטורה השמושית העומדת לשרתם?

החידה הזאת תפתר, אם רק נביט על מהלך דברי הימים בעין פקוחה, במבט היסטורי, שאינו מנביל את חוג ראותו על השטח, שאליו הוא נטוין, ונקיף את כל הויינותיו בהסתכלות כוללת, לבקש את הסבות הפנימיות, או ימצא לנו החוט השני המחבר את המאורעות הקודמים עם הנוכחים, ויוצג לנו באור בריר מה שנתהוה ואז נוכל לדעת גם מה שיתרקם, ומה שיוכל לבא אהרי כן Il faut voir pourprévoir אמר סנט סימון. הפילוסוף של דברי הימים בקל (Bucle) בספרו קורות התרבות באנגליא (History of Civilization)

המלחמה והיהודים.

במורה הרחוק, על שדמות ארץ מנדשור סואנת וגועשת מלחמה זה תשעה חדשים בעקשנות נוראה משני הצדדים. שני מיני תרבות, שני עולמות מתנגשים, שני עמים, שהם באי-כח הסתכליות שונות בעולם, נלחמים ומתנגושים כחרוף נפשם למות, דם עשרות רבבות אנשים ישפך במים, בכור-מות יחוג את קצירו, דם התמצית של צעירים מלאי תקוה, שלא יספרו מרוב, הנכרתים בחרמשו, ישקה גרודי ארץ לא זרועה, ששרב שמש בווערת צרב בה כל להלוחות. מצד אחד נלחם עם-תרבות מאתמול, יושב איים נשכחים, שער לפני עשרות שנים אחדות היה שקוע בעולם מאובן, שנקשה מיושגו, שכל לה מרטיב לו גם, גז כל שביב מהות, עם של תערובת נועים ולאומים הכי שונים, שכל אמונתו, השקפתו על העולם ותרכותו הרוהנית הן ערכוביה מכרכריות של עצמי ומתורת הצמה הסנינית, עם שלא הראר בהתפתחותו הארובה של אלפי שנה כל מקוריות ביצירותיו, מלבד במלאכת-הקרב, שטפל בה מיום היותו על האדמה, עם לא חשוב, שלא יוכל לומר על שום מפעל בעולם: זו היא בריאת רוחי, זו היא הרקמה המיוחדת, שארונה בני בהתבודדותו. ומן הצד השני עם, שלמרות נסינתו לאחור ועריוצותו, כבר קבל את התרבות זה מאתים שנה ויוצא כמשך הזמן הזה פיטנים, הונים ואמנים לתועלת ארופה, עם שלא רק נפעל ע"י התרבות, כי אם גם פועל עליה ומשפיע. עם הכי אדיר והכי חזק שבכל ממלכות תבל, אשר

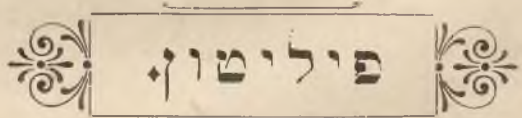
ובהתלקה בקרבי בלהב הויק
ובהתפרץ האש העצומה,
בנער שמה נפשי אריק,
לבדי בקול שם אהימה.

אהימה בקול העצים ישמעו
המיתו בלי אמה, דברים,
ונחלי בליעל המה ישאו
קונתי עם גלים משברים.
ישאו אותה, ועל בנפיהו
הפער הניני שנאתי,
ואר מקום שם הנפש היה —
לה יבהילו גם קללתי.

Jafetitas.

האני היהודי.

הארץ, אשר עליה אנהנו יושכים, כדור היא; ואחרי אשר כדור אין מקום אחד קבוע, לאמר עליו,

פיליטון

ישנה ישעה

(פרודיה לשירו של מר שאנער ב-המצפהי כ"ז).

ונפשי מלאה קינה אין סוף,
ולבבי שנאה אין קצה,
ולחרוץ אחפצה כל בני חלוף
וכל הניקום אפד ארצה.
נקסרה לי נפש מרה אזי,
נפש רצוצה אמללה,
בחיקה אשפך הרת-אלותי,
לפניה את לפי אנולה.

ורפה השפה וצרה אז מאד
מהביע בה רחשי קינתי,
וצר העולם ורע מעט עוד
מהביל רגשות שנאתי.

לו ממלכה, שלשמה ולזכרה יאחו שער את כל יושבי תבל. בתחוק העם הרוסי, שאפו מנהליו, למעת בו את התרבות הארופית ולרוממו בעיני העמים. והנה ברצון הצארים נשב רוח חדש על הבקעה הסרמטית, וירם את כשרונות יושביה מכצת החמירות, מהפראיות, השוקקת תמיד לכבישות חדשות. ומהעם הזה, שעליו אמר גתה עוד לפני מאה שנה, שלא יהיה לעולם ביכלתו, להקים תרבות קנין עצמו, צצו לנינות שלמים של הוגים, פיטנים ואמנים, אשר בראשם זיהרו שמות כפושקין, גוגול, דוסטויבסקי, טולסטאי, משחוב, גורקי, ורשצניק, סולוביב, סמריב. הנאוניות הו בעצמה, אשר בימי קדם הובילה את העם הרוסי מנצחון לנצחון, העלתה כמשך זמן קצר את ספרותו לגובה ארופי ותהי לפועלת חשובה מאד של התרבות המערבית. התוצאה הישרה מזה היא, שכחירי העם מאסו בכבוד המלחמה, בחלו באידיאל לרומם הדר הצאר, ויבחרו בעבודת התרבות, ומשרות ראשי הצבא לקחו רק אלה, שלא הרנישו בעצמם שום תפיץ וכשרון, להצטיין בפעלי שלום של הרוח האנושי, שעל בן הקדישו את עצמם לצבא, בקוותם להצטיין במקצוע הזה, שאינו דורש לכאורה שום רוס רוחני. החזיון הזה נפרץ עוד הרבה יותר בארצות מערב ארופה. לשום עם מעמי התרבות אין עתה שרי צבא נאונים במלוא מוכן המלה זה זמן רב. יודע התבסס כמולטקה, מלומד כרצנהופר הם יוצאים מן הכלל, שאין כמוהם. אולם עמים אחרים אינם נשענים כל כך על התרכ בהרוסים. „מי שנסמך על הסיף הוא יאבד בו“. דברי הימים נוקמים באופן איום. מחוסרי כשרון, המובילים את צבאותיה העצומים של רוסיא תועים בלי תבונה וכלי תבונה, במלחמתם עם עם, שהוא ההפך ממנו. לכן נפצו כחרס, נפוצו כארנבות, למרות העוז האיש, שיש לכל יהודי. שרי הצבא, שבהם תהלה רוסיא, הם פחותי ערך לעמת בעלי כשרון אמתי בנגרלי יפן. כל הצטינותם של הראשים הרוסים היא רק בהגנה, הדומה הרבה לניסה, ושנעשה רק בהכרח מעל. האויב הנלחם, העם היפני, הוא ההפך מהרוסי. יושבי ניפון חמדו בתרבות רק יען באו להוכחה, שכלי הנשק, שבהם משתמשים העמים המשבילים עולים הרבה על אלה של המונגולים. לא הצד הרוחני שבתרבות, רק התגלמות הנמיות להתנוששות, שנשארו למרות התרבות, קולטורת המלחמה, הצד החמרי הברברי שבה, נפל בעיניהם. מההתעסקות בענינים ספרותיים, בשאלת מדע עיוניות, בהתעסקות בדברים מופשטים, מאלה אין להם שום מושג. כל המנסה, כל השאיפה של העם היפני, המונה חמשים

מליוני נפשות, הוא רק להשיג את השלמות הכי אפשרית בכל הדברים הנוגעים במלחמה, להשתכלל בהסטרטגיה, באמנות כלי זין, בידיעה מדויקת של יחסי אדמה הכי שונים, בהמצאות בעניני המלחמה וכו'. מן התלמיד הלומד באסכולה הנורמלית עד הסודנט המבקר באיניברויטה, לכלם אידיאל אחד לפני עיניהם, להשתלם בכל מה שאפשר, להחיש נצחון לארץ מולדתם. לכן אין פלא, שמכני העם הזה, שכלם עוסקים רק במלאכה אחת, יפרו נגדלים גאונים, שזה זמן רב לא ראה התבל כמוהם. בנרות צריכים אנו להפיש בהיסטוריה, למצא ביחד אנשים כקורקי, אויטה, נוגו, טונו, קמיטורה, שורה שלמה של שרי צבא מהמרונה הראשונה, העונדים צפירת תפארה לעם האיים הזה. התנששות עם, שהתרבות החלישתו, עם עם, שהתרבות רק החזיקתו, בתתה לו מאוצר המצאותיה כלי-זין, לא יכלה להעיר תקוה, שעם תרבות אמיתית (? המערכת) יצתה, אלא אפשר היה, שהמספר הכביר ירמוס את מתנגדו הקטן. הדוב הטורף הצפוני, בתלקח ממנו הנאוניות, שבתכל נפלה להתרבות, סכרה היה להנפך ולהסגר ביד הלאום, שכל סגולתו היא הכסיס המלחמה*.)

Dr. Judakus. (סוף יבא)

ענינים מדיניים.

זאב בעור כבש. אין רשעה מצערה ומרגיזה כערמת הרשעים התקופים, אשר כדי לכסות רשעתם הם מעמידים פני נרדפים, למען היות להם תואנה, לרכא את החלש, לענותו ולצערו בדיון ולכלותו בלי חנינה ולמען הניח בו את תאות הגזל ושפיכת הדמים הטבוע בהם. הזאב בעור כבש נורא הרבה מאד מסתם זאב טורף. את הגש הפחד הזה מפני זאבים בעור כבשים הרגשנו אנחנו היהודים למדי כארצות נדודינו. כאשר עלתה עלינו חמת אנשי-און מפני מאננו לשמוע בקול פתוייהם וחלקות לישנם ומפני היותנו

י הקצענו מקום למאמר הזה, אף שרעה החכם הכותב הנכבד היא רק דעת יחיד (ובמאמר הראשי לגליון כ"ח הבאנו גם אנו את ההפך מזה). כי יש כדבריו כדי לעורר מחשבות. ובודאי אין בונת סופרנו, שהתייכות הנבונה ברוסיא שאינה קנין העם כלל, ושנים שלשה סופרים וחכמים נאונים כדור אחד אינם שואכים עוד את כל כח הנאוניות של עם בעל קיל מיליון בני אדם, היא הסבה האחת לכשלוני רוסיא. אלא שהסכות האחדות ידועות לכל. המערכת.

במוסרנו המהור כמחאה חיה להם ולמוסרם, לא הסתפקו להכותנו כמעט הפשוט והאמתי, יען המה החזקים ואנחנו החלשים ולהם תאות חמס ולנו רק קול החנונים — כי אם הרשיעו עוד להעמיד פנים של חסידים וקדושים, המבולים על ידי היהודים „הטמאים“ בשכיל קדושת דתם. על כן העלילו עלינו כל העלילות הידועות, שתכלית כלן היתה, להצדיק את המכים מתוך תאות שפיכה דמים והרגשת הכח ולהרשיע את המוכים על לא חמס ככפם. ופיות המוכים האמללים היו סתומים ולא יכלו להרים קול מרעיש שמים וארץ בזועה וכחמה שפיכה: רשעים! רצונכם לרצוח ולגזול רכוש זרים ולעשות כל תועבה ונבלה, כי נפשותיכם נשחתות ועיניכם אל כצעכם — עשו כרצונכם, כי חלשים אנחנו ולא נוכל למחות בידכם; אבל איך תעונו לכזב ולפתוח פה כחוצפה כזו, להניח, כי אנחנו הרשעים ואהם הצריקים ולהעליל עלינו עלילות שוא כאין לאל ידכם למצא לנו עוונות אמתיים! איך תהינו לחיף אלקים כאמרכם, כי לשמו ולכבודו עשיהם את השערוריות! ואיך ימלאכם לככם לחשוב, כי אין אלקים יודע מחשכתכם הרעה! זאב בעור כבש היא גם ממשלת רוסיא. היא מרכאה עמים חלשים החתיה, מצערתם ומרוצצם ונוזלת משפטם, עוברת על ברית ועל השכועה שנשבע הצאר, לשמור את חקי הממלכה ולמשול רק בצדק ובמשפט, ועל כל רשעה ורשעה היא מעמידה פני נרף ואם אינה מוצאה כל עון כמדוכא, היא מציאה עוונות כזרון, רק למען תהיה היא הצדיקה והנרדפה, והמוכה הרשע. שלשה משפטים פוליטיים עתה לרוסיא, אשר כהם התיצב רוסיא כזאב בעור כבש ולקול המוכים והמעונים משמיעה היא קול כוכים, להחריש את קול קרבנותיה. במקרה הספינות בים הצפוני ירו שרי רוסיא מספינות המלחמה על ספינות קטנות ודלות של דינים ולקול צעקת החמס אנגליא מוענת ממשלת רוסיא, כי היו לדינים ספינות טורפדות, שבקשו להשחית את צי רוסיא. אין איש בעולם הכאמין בעלילה הזאת, אבל ממשלת רוסיא רגילה בעלילות כאלה כארצה והתשכח כי פיות שרי של אנגליא אינם סתומים כפיות היהודים, הפולנים, הפינים והארמנים, והאנגלים לא ימנעו מהוכיח לכל העולם, כי שקר העלילה. דבר המשפט נמסר לכי"ד מתוך והשופטים לא יבושו להגיד האמת ולשפוט רשע כרשעתו. המשפט השני הוא משפט הפרעות כהומל. עשרה יהודים נהרגו, מאות יהודים נפצעו קשה, הון מאות אלפים רובל של יהודים נכוו והכל יודעים, שהממשלה בכבודה וכעצמה החת יד פלעהווע גרתה את הנוצדים ביהודים ותער כהם חמתם, כי שלמה הון עתק למוציאי עתונים אנטיסמיטיים, לעורר חמה ותאות רצח בקרב ההמון ליהודים, ועתה בשעת

על פניו המוזהמים ואיננו יודע אף מה „דקאמרה רביצין“, הוא יהיה לנו למורה-דת ולו אנחנו מוסרים את חנוך כנינו, הדור החדש הקם לנו, שמהם, אנחנו מקוים, תצא תורה והשכלה: אלה הם מאשריך ישראל! ומה דמות נערוך לה „אני“ העכמו, שיוכלו מחנכים כאלה למעת על תלמי לבות כנינו הרבים?

אמנם יש לנו סופרים, זורנליסטים הצועקים חמס על השערוריה הזאת, הכותכים וקוראים יומם וליל ומוזהרים אותנו. אולם מי יטה און להם? כמשלה מיוחדת אין לנו, שהראג לחנוכנו, לחנוך וטפוח של האפי העכמי שלנו, והממשלה הרוממה היא מניחה את הדבר הזה כיד הקהל הקדש שלנו. ובכן, הוא, הקהל הקדוש, הוא הממשלה, שעליה לדאג לחנוך ופנוק של ה „אני העכמו“ שלנו. אולם מי הוא עפ"י רוב הקהל שלנו? איזו הכלית ומגמה יש לרוב ראשי קהלתנו? עפ"י הרוב הם יהודים, שמוחם ולכם נהוונים רק לאוויים-צלוים שמנים ויין טוב. הם או אדוקים, שהטפל נעשה להם כעקר, וגורמים בנה שהדור הצעיר ישליך הכל אחרי גו, או מתוקנים, שכביהם לא נשאר אף זכר יהדות, יהודים שאחרי אשר שכמו שלש פעמים נשארו בידם אלפים אחרים ומתוך קלות ראש נעשו למשכילים וכתוקנים. אלה ואלה יתנגשו בבוא עת הבחירות, להתמנות לראשים על קהלותינו, למען

לכן עלינו לדעת, כי כלב כל איש פרטי צפון חלק גדול מה „אני“ העכמי. וכן הוא באמת. וזה הוא ההבדל שכין האדם והבהמה: הבהמה יודעת רק את ה „אני“ הפרטי שלה והאדם — לו „אני“ כפול: הפרטי והכללי, שלו ושל עמו.

כצאת האדם לאויר רעולם, כבר הביא אתו את ה „אני“ הפרטי שלו, אולם ה „אני“ העכמי שלו בא בלבו רק לאחר זמן, לרגל החנוך והגדול שלו. ועל ארכעה דברים ה „אני“ העכמי עומד: על המורים, על בית-הספר, על המרעים ועל הדת. ארכעה היסודות האלה נוסדו ע"י מנהיגי העם והממשלה. מנהיגי העם וביחוד הסופרים והזורנליסטים המה המתוכים בין הממשלה והעם ועל ידם יחונך כל אדם פרטי כתור חבר לאגודת העם הכללית כ „אני“-העכמי שלו.

כמה דברים אמורים בכל שאר עולם, כלומר בכל אלה האנשים, שאינם יהודים; אולם אנחנו היהודים איננו חשובים כעני העולם ואף כעני עצמנו כאנשים. נשובה נא ונחקרה את ה „אני“ היהודי שלנו, נערה את מקורו ואפיו, ובוה אולי יצלח כידנו לעמוד על סבת כחלתנו, המחלה היהודית הידועה.

אמנם מצב ה „אני“ הפרטי איננו כל כך ברע גם אצלנו היהודים. דומה הוא היהודי כזה לכל שאר

האנשים שכעולם, הוא נולד עם ה „אני“ שלו, והמדה, שלקח ממנו היהודי, יתרה היא אולי על מדה שאר האנשים. „ברבורים שלו ודגים“ ישעמו ליהודי כמו לכל שאר האנשים שכעולם, והארתם למאכלי-תאוה אלה טובה מאד, כלי עין הרע; אחרי בגדים חמודים להוש היהודי עוד יותר מכל העולם, לריב ולהתקוטט בעד עליה ככית-הכנסת יודע היהודי ומלומד כפרלמנטרי מובוזק, וטוב המורה והלוקסוס יודעות כנותינו ת"ל ככנות צרפת ממש. ובכן לדאוג לה „אני“ הפרטי שלנו אין לנו כל צורך, נשאר לנו רק לראות מה רמות ה „אני“ העכמי שלנו.

ומה נחזה?

תחשכנה עינינו מראות!

אמרנו כי עם ה „אני“ העכמי לא נולד, כי-אם נחונך. אולם מי הם המחנכים שלנו, מי הם המורים והמלמדים שלנו ומה הם החדרים וכתב-הספר שלנו? אוי לי אם אומר; כל „לא-יצלח“ ו „שלימואל“, שאיננו יודע בין ימינו לשמאלו, כל בטלן, שכל ימיו עכרו עליו כספורי מעשיות של הבל, ששמע או השמיע על הספסל העליון ככית המרחץ ומחו מלא היות ודמויות של הבל ותהו — הוא נעשה למלמד, למחנך את כנינו, בני ישראל; כל נער כער, ששם משקפים

על המצפה.

אוי מה היה לנו!

לפעמים אני כופר בהנחה המפרסמת, כי יהודי גליצא הם עניים מרודים והדלות מהרסת ומפילה בכל יום ויום מעמד כמה בעלי בהים ומספחת אותם בגדודי העניים המחזרים על הפתחים או כאלה הנמוגים ברעב כסתר באין רואה. היתכן, אני שואל את עצמי, כי עני מדוכא, שאינו יודע איפה יניח ראשו בערב ומאין יבא לחמו בבקר ומאין יקח כסות בקרה, יתנחם על כל מחסורו זה ויראג על צוארונו המנואל, שאינו לפי המורה האחרונה ועל נעליו המפולשות, שאינן משמיעות קול בלכהו? עני העושה בן הרי הוא שוטה. היתכן? האפשר? כי יהודי גליצא עניים הם, כי אבדה פרנסתם, כי צריחם יתנבלו עליהם להכחידם ולשמוט את הקרקע מתחת רגליהם עד שיהיו אנוסים לנדוד לאלפים ולרכבות בכל שנה, והם לא ידאנו כלל על זה, לא ינקפו אף אצבע שמאדם על צרת הבלל הזו, כי אם יבזכו בל בחותיהם החמרים והרוחנים וימסרו נפשם ויפקירו את כל קיומם על השאלות: מי ישורר להם את ה"ממוקד" בשבת, חזן זה או זה או על מי ימתינו בק"ש ובהפלה, על בנו זה של הרב הנפטר או על זה, את מי ינחילו בבור יועץ העיר, את ר' ליב או את ר' בער או לקים, גם לי גם לך לא יהיה?" והלא דברי ריבות כאלה ומלחמות ממש על כאלה אנו שומעים המיד מכמה קהלות, שאומרים עליהן, כי מאות משפחות יהודיות טועמות שם טעם מיהה כמה פעמים כיום מתוך דחקות ומתוך צרות מרות, שאינן כתובות בתוכחה, כי כמה בעלי בתים בני טובים, שהסכינו בעשר ובכבוד, ירדו מנכסיהם והגם נתונים לכל עמל ותלאה, אשר תלא כל לשון לתארם ואשר יסמרו שעדות איש. האפשר הרב, למשל, כי בסאנרין החדשה נמוגים יהודים ברעב ואיש אוכל בשר רעהו ואלפי נערים ונערות מתהלכים קרועים ובלויים בקור וכמה בתי אבות גורשו מדירותיהם באין להם לשלם שבר דירה וכמה בני עשירים עושים שבתם חול — ויושבי העיר אינם שמים לב לכל אלה, כי אם נלחמים ע"ד הרב, מי מבני הרב הנפטר ינחל בסא אבותיו, ובאמת אין כל הברל בין שניהם, יש אומרים, ששניהם אינם ראויים למשרת רב ויש אומרים, ששניהם ראויים במדה אחת ואין בין שתי המפלגות אלא תאות הנצחון והתאוה המנונה לסתור דברי חברו. ועל התאוה הזאת ישביתו את התפלה ביו"ט, ילשינו, יקפחו פרנסות, יגרמו חלול השם, יבאו בערכאות ויחריבו קהלה שלמה. האפשר

יקום. והנאי התנה ממשלת אנגליא, כי אניות רוסיא ימתינו בנמל ווינא בספרד ער גמר המשפט. אך עתה והרה אנגליא על התנאי והפטור את ספינות רוסיא מהתעבב בווינא, ורק ארבעה פקידים נשארו שם. ספינות אנגליא המפוזרות בכל הימים, אשר כבר היו נבונות למלחמה, שבו למקומותיהן והסכסוך הוא כאלו עבר ובטל, אף שלא נודע עיד, אם לא העבורנה ספינות רוסיא עור הפעם על חקי העמים, עד שהיה אנגליא אנוסה, להגן על משפטיה וזכותיה ביד חזקה. עינים גדולות לפחד ופקידי האניות הרוסיות, המלאים פחד מפני מרגלי יפן האורכים להם, מדמים לדאות בכל ספינה הנראה מרחוק את האויב והם עומדים על נפשם מפני האויב המדומה. כן ירו הרוסים מלבד על אניות הדיגים האנגליות גם על אניות שוועדיות. ככל אופן קבלו אנויה המלחמה של אנגליא פקורות, לעמד על המשמר ולשמור את עקבות צי רוסיא עד בואן אל מקומן. נקל לשער, כי אניות רוסיא תלבדנה בקרוב כדרךן בסכסוך חדש, כי הן ככל ממשלת רוסיא, בשור מועד, שדרכו לילך ולהזיק. ביריות, שירו היפנים בסוף החדש שעבר על מצודות פורט ארטור, עשו שם נזק עצום, כלי הותח התפוצצו, מצודות התפרצו ובעיר פרצו תבערות, שלש אניות רוסיות נפסדו הרבה. ושתים נשרפו באש. היפנים אומרים, כי קרובה העיר לנפילה.

כריתת בריתות. בוועשינגטון בירת ארצות הברית באמריקה נחתמה ברית בין צרפת ובין ארצות הברית. שתי הרפובליקות הגדולות התחיבו כזה, כי כל ריב וסכסוך, שיתרחק ביניהן יובא לפני ביר של שלום, לעשות פשר ולא הבאנה לעולם שתי הארצות לידי מלחמה. ברית בזאת הכרתנה בקרוב ארצות הברית גם עם אנגליא. הבריתות האלה הן כמרה ירועה תוצאות המלחמה הנוראה במזרח איוא, כמו שגם החפץ. שהתעורר באמריקה, להקהיל קונגרס שני לתכלית הבאת שלום נצחי בעולם, הוא תוצאה ישרה מהמלחמה הגדולה. בסגירת התערוכה כס"ט לואי היתה שם אספת פרלמנטרים מכל העמים והם עמדו לפני הנשיא רוזוועלט ויציעו לפניו להקהיל קונגרס שני של כל הממלכות לכוונן שלום נצחי בעולם. רוזוועלט נאות לזה וישלח ביד המניסטר לעניני החוץ האי מכתבים חוזרים אל כל הממלכות, להציע לפנין להקהיל קונגרס שני בהאג וכל הממלכות התחיבו להגיש לפני הקונגרס הזה, אשר יקהל בזמנים קבועים, את רכרי ריבותיהן והוא ישפט תכל בצדק ולא יבא לעולם לידי מלחמה. האי שואל את הממלכות, באיזו מדה תסכמנה לזה. מראש אפשר לדעת, כי הממלכות בעלות החילות הגדולים לא תסכמנה. אישכנו בלי מלחמה תחדל להיות מה שהיא, צבי ממלכות.

המשפט עשה הקטיגור את היהודים לרורפים ואת הרוצחים והבוזיים כפקודת הממשלה והכניס לנרדפים והיהודים יושבים על ספסל הנאשמים וגם יחרץ עליהם משפט רוצחים. המשפט השלישי הוא משפט שאומאן בפנילאנד. ממשלת רוסיא מדכאה את הפינים ורומסה זכותם ומכיאתם לירי יאוש ער שבערה חמה נקם כבן הסנאטור והגנראל שאומאן ויקנא לעמו ויהרוג את הנציב העריץ איש הרמים כוכריקוב. המקנא שלח יד בנפשו ועתה עומד אביו הגנראל לרין על מרירה במלכות ונקלה עוד זאת בעיני הממשלה ותוצא גלוי דעה, כי כל הפינים מורדים הם והצאר יבסאן נקי אם ינקם בהם.

המלחמה. כמאנרשוריא ובפורט ארטור החל הזבח שוב, אחרי מנוחה ימים אחדים. אנשים צעירים, אבות ילדים קטנים נופלים לאלפים ולרכבות, בעלים נובלים מעל העצים. בוצות מאנרשוריא וגיאותיה המלאנה נחלי דם ונפצעים ובעלי מומים נפורים על פני השדה בקרח ואין מאספם. וכל הזבח הזה לריק, כי אין הברע לא לצד זה ולא לצד זה. היפנים נחלו נצחונות קטנים אצל מוקרן ואצל פורט ארטור, לברו את הכפר וואיטאושאן, לקחו שלל שני תותחות של מכונות. היפנים עברו את נהר שאהו בדרום-מערב של מוקרן, ואפשר שכבר התחוללה שם מלחמה גדולה. בקרוב ישיגו היפנים ארבעים או ששים אלף איש נוספות על חילם במלחמה ובפטרבורג ובמוקרן אין מעלים עוד על לב לנסות מלחמת הגרה. הרוסים נעשו עניים, הם מסתפקים במלחמת הגנה והלואי — כן הם אומרים — שיעלה הדבר בידם. יורעים כבר שרי רוסיא, כי אין תקוה גדולה לתוצאות המלחמה, אבל להלחם הם מברחים. היפנים בנו על כל ההרים והגבעות, שבכשו ער בה, מצודות חזקות מאד, שהרוסים בעצמם מודים, שאי אפשר לבכשן. והמצודות נערכו שורה שלמה ככל רחב הארץ ולחיל רוסיא אין אפשרות עוד, לעבור ביניהן אם לא ישיגו חיל רב מאד להסב מאחריהן ולהניח את המצודות בידי היפנים. וחיל רב כזה ביחר לא ישיגו הרוסים לעולם. — ואלעקסיעו, נציב המזרח הרחוק, שב סוף סוף לפטרבורג, ויניה את כל הארץ ואת כל הנהגת המלחמה ביד קורופטקיין, השואף עתה רוח וכאבן מעמסה ננולה מעל לבו, וזאת הראה בצאתו עתה בעצמו כראש כל חילותיו. — הסכסוך בין אנגליא ורוסיא שקט. הצאר נסוג אחר ויעש כל אשר שאלה ממנו ממשלת אנגליא, כי ירע, שאין עתה עת להחל מלחמה חרשה עם אנגליא. ביה-דין של מתוכים, מחובר מפקידי אניות של אנגליא, רוסיא, צרפת ואשכנז, יתאסף בווינא, אשר בספרד, אשר שם התעכבו ספינות רוסיא ויחקרו וידרשו ברבר, לדעת מי החייב, ובאשר יחרצו כן

בשעת הכשר, לפעול דבר מה לטובת לאומי. הפולנים בעד הפולנות, הרוסינים בעד הרוסינות והעבריים.... פרדון! סלחו נא לי רבותי, כי כמעט הרגתי מכלי משים את מנוחת ציריכם ואפגע בכבודם, בחפצי להעמידם בתור כאי-בח עם מיוחד ולהעמים עליהם עבודה מיוחדת. אם אתם רבותי תסלחו לי, הצירים היהודים בודאי יסלחו לי, הן יורע אני אותם כאנשים טובים המוחלים על כבודם, ואם מחלו לסטיולוכסקי וסיעתו, אשר המה בני נכר והיו מתכוננים להכעיסם, לי כן-בריתם על אחת כו"כ.

אבל יהי איך שיהיה, בשמעי צעקות כלבים תמהתי הלא מקרא מפורש הוא, ואל בני ישראל לא יחרץ" וכו'. והנה ר' אפולונרי יבורסקי נתברמנן. מזה למדת, כי יפה אמרו חז"ל: "כלבים צועקים מלאך המות בעיר". אבל רבותי אל תיראו, כי לא אלמן ישראל, עוד לא תמו האנשים הישרים מן העולם, עוד נמצאים אנשים, ולא אנשים פשוטים בלי כל השפעה, אנשים רמי-המעלה, בעלי-הריסין, אנשים העומרים על מרום שלבי סולם הפוליטיקה, אנשים כבי לוב, העומד בראש ממשלה אדירה, דואנים לשלומנו, ומה אנו חסרים? הלא בודאי תודו רבותי, כי לא דבר קטן הוא. לשמוע מאדם חשוב כזה חות דעתו על העם העברי, אבל מי גרם לנו את כל הכבוד

האנשים העומדים בראשו ואחרי כן נוכל לעשות מה לטובת החנוך של עמנו; רק אז יעלה בידנו לברא בתי-ספר עברים אמתיים ולהעמיר מורים עברים הגונים ומורי-רת אמתיים, שידעו למעת כלב בנינו את האהבה לעמנו ולכל קדשיו ואז רק אז יעמוד לנו דור חדש בלב ורוח יהודי אמתי, שידע להכיר ולהוקיר את ה"אני" העממי שלנו.

תרגם מיהודית יצחק שאנער.

על הפרה.

הלנדטג וצירי היהודים. — סטיולוכסקי ויבורסקי. — כלבים צועקים מה"מ בעיר. — לא אלמן ישראל. — הגזרות נגד חציונות. הלנדטגים בעבורתם, הצירים משתדלים להעלות הרצאותיהם על שלחן המועצות, מסבירים את נחיצות הצעותיהם ותועלתן לטובת העם ומתאמצים לרכוש להם הסכמת חבריהם, כ"א מהצירים רוצה להשתמש

מלא את תאות ה"אני" הפרטי שלהם. ואנשים כאלה דואגים להנבנו לאומי. על כן מצב ה"אני" העממי שלנו ברע הוא מאד, ומיום ליום עוד יורע וישחת ועל ידי כן משפלים אנהנו בעיני שכנינו וגם בעיני עצמנו. ה"אני" העממי שלנו נשחת מפני ההפקרות השוררת בנו מאז ומעולם. אין היהודי יורע מה הוא, על כן רצונו להיות מה שאיננו. היהודי הסתוקן הנהו פשוט מוג-לב; הוא ירא להמנות על היהודים, לבל יבולע לו לשדוכו. הוא מסתיר, מכחיש ומשחית את היהודי שבו, למען לא יכירנהו, ובמו להבעים מכירים אותו ומכריזים עליו, כי יהודי הוא. והחסיד חפץ להיות יהודי עוד יותר ממה שנצטווה, וע"י הפרדתו הוא מבהה את זיו היהדות האמתית. בקצרה ה"אני" העממי שלנו נשחת הוא, נשחת, אבל לא נשמד, כי היהדות חרותה עמוק עמוק על לבנו ולא תוכל להסחות. אולם עלינו לעורר את ההרגשה הזאת ולעודדה בעוד מועד. העבודה הזאת מוטלת עלינו הציונים, והיא קשה, אבל נחוצה. אמנם מקום רחב כבר בכשנו, אבל עוד הררך רב לפנינו ועלינו עוד לעבור וללחום הרבה. עלינו לקחת את מושבות הנהגת הקהל בידנו, ואנחנו נטפל כחנוך בנינו וכטפוח ה"אני" העממי שלנו. עלינו להסיר קורם כל את המסוה מעל פני

הדבר, כי בריש"א ירד מצב הפרנסה ער הדיוטא התחונה וצוררי ישראל ירבו שם ויעצמו מאד מאד ויחרימו את חיי היהודים ויגזלו פתם מפיחם ויבדו עליהם עלילות שוא, ובני הקהלה אין להם מה לעשות רק להלחם זה בזה בקצף גדול על אדות השאלה, מי יתמנה לרב וילאו את כל הערכאות וימלאון סחבות של מחאות וקובלנות ומלשינות, בעוד שבסך-הכל אין משרת הרב בגליצא רק תאר-כבוד מחובר עם שני אלפים בתר שכר כמלה, אבל לצבור אין שום רב יכול להועיל, כי לפסוק באו"ה ולסרר קרושין ישנם בכל עיר ת"ח למדי? האפשר הדבר, כי בסמרי גברה העניות ויהפך הגלגל ועליונים יררו למטה ויחבקו אשפתות ואין מי לפרנס את מאות המשפחות בני טובים, אשר מעיהם חמרמרו מכפן ובני העיר ישתעשעו בתאות נצחון ויחלקו מכות לחי זה לזה על אדות אותה השאלה עצמה: מי ישב על כסא הרבנות, והחסידים הביאו איזה מיוחס ויושבוהו על הכסא ובע"ב רוצים להדפנו, ועל מה המלחמה? ההוא יאכיל רעבים, ההוא יביא פרנסה? ההוא יחזיק את היהדות? הצריך לדקדק בספינה מטורפת מי יחזיק את המשיט? היש להצטער על צוארון מגואל ומטונף, כי איננו ע"פ המורה או על נעל קרוע וקולט רפש, כי אינו מצוחצח כל צרבו? וישנן ערים בגליצא, שאינו תקיפים חסרי לב לקחו להם קרנים, לדכא את כל בני עירם הרצוצים והעשוקים גם בלעדיהם. חרות היהודים בגליצא היא, "לעג-לרש" פשוט. כמה מזכיות היהודים במלך, על המצב האקונומי של מיליון בני עמנו אין דואג, את מצב כל מחלקות העמים יושבי הארץ יתאמצו הממשלה וועד המדינה להרים ולהטיב וליהודים אין דואג, אדרבה, ככל אשר ייטיבו את מצב אחרים יורע ממילא מצב היהודים, ויחידים מאחינו בכל קהלה וקהלה נטלו כל גדולת הזכיות לעצמם, ישתדלו בנבליהם ובחניפותיהם, להבחר למועצות העיר, או לראשי האזרחים או למועצות הקהלה ומגבהי מרומם ארה המה מדכאים עניים ויגזלו לחמם ויפשטו עורם מעליהם ולפעמים ירחיקו כל כך ברשעתם וכמעשי הועכותיהם ער שיהפשו בכף וימיטו חרפה וקלון על כל עמם. מעשה ראש האזרחים בשענדישוב, בנימין לאו, שחמא והחמאי ויחמום ויקח שחד וידכא אחיו עד עפר עד שנתפש בכף — אינו מעשה בודד; ישנם עוד אחרים תקיפים מבאישים ומחפירים כאלה, הנבנים מחורבן כל קהל ישראל ומרכיבים שנאה ומשטמה בארץ בתועבותיהם. אלא שעדיין לא נתפשו בכף ואחיהם יראים לקבול עליהם, כי עצומים וחזקים התומכים בידם בשעת גדולתם. אוי מה היה לנו!

הזה, אם לא הציונות, אותה הציונות בעצמה, אשר אינה מוצאת חן בעיני כילוב. מי יודע אם היה הריוכמקנצלר האשכנזי יודע, כי ישנו עם אחד בעולם המרגיש א"ע עלוב ונרדף על ידי העמים, אשר הוא יושב בתוכם ומבקש לו מקלט-בטוח, אם לא הציונות. ועתה רבותי, האם לא תוציאו לצדק דיני, אם אומר לכם, כי דברי כילוב לא עשו עלי שום רושם והנני ציוני במקדם, ואל תאמרו להפחירני, כי צדיק פלוני לא יצרפני למנין וגם יאסור זאת לחסידיו; ראשית מי יכריחני לספר לו, כי ציוני אני, ובפני — הנני מאמין באמונה שלמה — כי לא יכירני, כי כמה פעמים כבר נכשל, כי היו בבית מדרשו ציונים והוא התפלל עמהם ולא זאת בלבד, כי אצל להם מברכותיו ולא ידע עד מה, ואפילו חסידיו בטורקא לא שמרו את גזרתו בנוגע להציונות. אין אוכלים את התבשיל כל כך רותח כמו שמבשלים אותו.

ישיה.

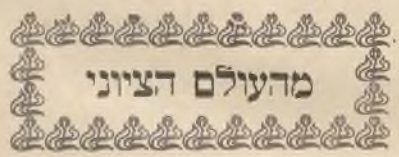
התעוררות רבנים.

רבנים ורבנים כרוסיא הוציאו, "קול קורא", שבו הם צועקים ומיללים על הרת, ההולכת ובלה בישראל ועל התורה ההולכת ומשתכחה. משבילי רוסיא לועגים להם, שהם מוצאים את סבת הירידה הדתית רק בהתפשטות ספרי מינים ואינם רואים, שעוד סבות גדולות וחשובות גרמו את רפיון הדת, כמו הפרנסה הקשה, בזמן הזה אי אפשר עוד להושיב בחורים בביהמ"ד ואברכים בבית חותנם על התורה ועל העבודה, היום אף על נער ללכת לבקש פת לחם, המן פסק מדרת ונערים, שאינם מוצאים לחמם בביתם והם מברחים ללכת לפבריקה לעבוד, אנוסים לפעמים לעשות שלא בדת ובטול התורה בא ממילא. והרבנים אינם יודעים כלל את השנוי, שנעשתה בעולם, הם עודם יושבים על כסאותיהם ואורגים חלוקים וחדורים ובהעוררם פעם בעשרים שנה, להביט מה שנעשה סביבותיהם, הם תולים את התקלה כספרי המינים. בדמותם שהעולם כמנהגו נוהג, ואין בין הדורות הקודמים ודורנו רק הדפסת ספרי מינים. אנחנו מוצאים את התעוררות הרבנים ברוסיא עב"פ בסמן חיים. מקנאים אנו כאחינו ברוסיא, שיש להם רבנים, היכולים עוד להתעורר בלב כואב על קלקול הדור. אצלנו בגליצא אין הרבנים מוצאים אף לנחון להוציא "קול קורא". פה הם יושבים בשלום ובשלוה — אם אך אין מבשול פרמי להם — ואינם מוצאים כל קלקול ובבוא התור להם לדרוש בביהמ"ד פעם או שתיים בשנה, הם דורשים פלפול בהלכה, כאלו באמת אין העולם חסר עתה רק למצוא קושיות חדשות ברמב"ם, למען תרץ אותן בפשט"לך חדש. מעשי ידיו של הקב"ה טובעים בים והם אומרים — פשט"לך. התעוררו רבנים וראו, כי אין לכם עוד לפני מי לדרוש בהלכה. דרשו לנו אגדה, אבל לא לעקם את הכתובים ולהראות חריפות וביאות, כי אם להעיר ולעורר בדברים היוצאים מן הלב על עניני הזמן הזה. רב לכם לדרוש בדור המבול ובדור הפלגה — דורנו קודם וחשוב לנו מהם.

משפט הפרעות בהומל.

בסוף השבוע שעבר החל משפט הנאשמים בפרעות שהתחוללו נגד היהודים בהומל (ברוסיא הלבנה) בערב ראש השנה תרס"ג. שמונים איש נאשמו ובתוכם ל"ו יהודים. במעט כל הנאשמים הנוצרים התהלכו עד כה חפשים ורוב הנאשמים היהודים היו תפושים בבית הסהר. 1084 עדים הזמנו. הצעיר בנאשמי היהודים הוא בן מ"ז שנה. ע"פ כתב האשמה הכה הנער אכר אחד בבקבוק על ראשו ויפול שדוד תחתיו. הזקן בנאשמי היהודים הוא בן נ"א שנה. הוא הפיל שומר ארצה ויכהו באמרו: "מדוע אינך מנרש את האכרים הכוזבים?" היהודי עלקן נאשם, שהוציא סלם מחנות וישברוהו לחלקים ויחלקם ליהודים להגן על עצמם. היהודים דאבקין והאיקין הבו במקות את עוזר הקומיסר. היהודי ליבמן ירה על סגן אפיציר. שלוונגר ירה שלש פעמים על אנשי הצבא (שעזרו את האכרים המכים ביהודים). רבים מן הערים אינם, כי הלבנו למלחמה. היושב בראש השופטים הודיע, כי לא יעכב את המשפט בעבור זה. הנאשמים היהודים אינם מודים באשמתם. שמונה יהודים נתפשו ביהד בחצר אחת, והם טוענים, כי רק במקרה באו שמה להגלי עסקם. יהודי אחד אומר כי התחנן אל שומר אחד להצילו וזה תפש בו ויאסרהו. יהודי אחד טוען, כי לפני הפרעות יצא מן העיר ולא שב ער ימים אחדים אחרי ראש השנה. חנה ב"ץ נאשמה גם היא, כי ירתה אל חיל הצבא במקרה ותפצע סגן אפיציר והדיוט אחד. — המשפט יארך שלשה שבועות. הכניסה לבית הדין מותרת. כתב האשמה נכתב בסגנון כאלו היהודים היו פורעי הפרעות והנוצרים הנרדפים. כתב-האשמה מלא שקרים ועלילות שוא בעמורי ה, "גובוע וורעמאי" וה, "זנאמאי". שם בתוב למשל, כי בכל ימי הקיץ למדו היהודים את ידיהם לקרב ולירות במקרה וישירו שירי נקמה בנוצרים ויזדינו בפומבי למלחמה, התיחסו בחוצפה

נגד הפקידים ואף נגד קוניהם הנוצרים. ביום הפרעות התקבצו כל היהודים יושבי הומל לאית שריקה, כאלו הנאים הותנו ביניהם מראש. כלם היו מזוינים בכל מיני בלי נשק ומבל עברים נשמעו קולות: הכו את הנוצרים! והנוצרים נסו מפניהם ויעזבו את כל אשר להם בחוף וכל העיר נשארה מלאה יהודים, שהכו את כל נוצרי שמצאו ולא חמלו גם על זקן ונער ואשה. נערה אחת הורידו היהודים מעל עגלתה ויסחבוה בצצית ראשה עד שנקרע עורה על פניה. יהודים מזוינים הכו נוצרי אחד בכד עץ עד שנשבר העץ ודם הנוצרי נשפך דרך פיו ועד שננששו שומרים נעלם המוכה, אף שכרור היה, שלא יכול עוד המוכה לעמד על רגליו. לניצרי אחד, שעמד במנוחה ויאכל לחם, נגשו יהודים וידקרוהו וימת החתיו. ובכל עת השתובכות היהודים צעקו: אין פה קישינוב! ה, "שבת" גברה על "יום הראשון"! ממחרת, ביום הראשון לספטמבר, התקבצו פועלים נוצרים וילכו להנקם ביהודים על מעשיהם מאתמול. סגן שר השומרים בקש למנוע את ההתנגשות ויסקלוהו היהודים באבנים ויפול מת. אז חרה אף הנוצרים ואז החלו הפרעות ביהודים. אנשי צבא באו ויעמדו בין הפועלים ובין היהודים ויעמלו למנוע את שני הצדדים מכוא כדמים והיהודים ירו על אנשי הצבא ויחרפום ורק אחרי שהשתמש הצבא בכלי נשק התפזרו היהודים, ועוד הרבה אשמות כאלה נכתבו על היהודים, ואשמות הנוצרים, שרצחו את היהודים ויבוזו שללם וישחיתו הונם עוד מאתמול, כמעט שלא נזכרו כלל. חסרה לגמרי העובדה, שהיהודים רק עמדו על נפשם ולא אבו להת נפשם להורג, כאחיהם בקישינוב. ברור הוא, כי יען לא הלכו היהודים כשה למכה, נקם בהם הקטיגור בשם הממשלה ויעליל עליהם עלילת שוא, כי הם היו המתגרים והנוצרים הנרדפים. בעם אחינו שם על זה ועצבונם, שאי אפשר להם אף להביעם במלים בפומבי, נקל להבין. העך הראשון והעקרי, שהעיד בדבר הפרעות, סהר את כל דברי הקטיגור בהאשמתו את היהודים. שר השומרים ראי עכסמקי העיר, כי לא היהודים התגרו, כי אם הניצרים, כי לא הנוצרים היו כסכנה, כ"א היהודים, כי לא היהודים ירו על אנשי הצבא, כי אם הוא (שר השומרים) דרש מאת פקידים הצבא, שעמדו בחוף נכונים עם גדודיהם, להפץ את את השודדים הנוצרים ועל נקלה היה זה אפשר, אבל פקידים הצבא לא אבו, הם הגינו על השודדים מפני חמת היהודים, שרצו להגן על הונם בעצמם וכן העירו גם יתר העדים הנוצרים. הקטיגור ריוזב בזב איפא כודון ויהפוך את העובדות לרעת היהודים. רשעה בזאת בשקר גלוי אפשר רק ברוסיא.

מגן דוד. צורת המגן-דוד קדושה אצל היהודים מימי קדם. אין מי ישור ראשיתה. אין ספק, כי כבר בזמן שביהמ"ק היה קים היה המג"ד סמל היהדות, כי הלא הכושים, שקבלו עליהם דת ישראל בזמן ב"ר, קבלו גם אותו עם כל מנהגי ישראל ועד היום הזה נמצא המג"ד בחותם מלכות אביסיניא לאות על הגדתם, כי מלכיהם הם מזרע שלמה המלך. בכתי הכנסת היותר עתיקים נמצא המג"ד. ט"כ אין פלא, כי על כל תיקי ס"ת ותפילין ועל כל פרכת ומפה של בהכ"נ נמצא צורת מג"ד. הציונים, המתמרים בלאומות ישראל ומתפארים בקדמוניותיהם. לא יכלו לקבוע סמן טוב לזה מן המג"ד. יריעת היהדות של החסידים בגליצא מתגלה עתה כאור כחה, כהלחמם נגד המג"ד. בכמה מקומות קרעו את המג"ד מעל הפרכות והספות ותיקי ס"ת. יפה העיר ה"טאנכלאט". שעתה לא נשאר להם עוד רק לבטל הג הפסח וחנכה, אחרי שהציונים קבעום לחגים לאומים ומובן מעצמו, שימחקו בסדוריהם את כל

נראתה התאמצות רבה, להרבות חברים להמזרחי. הדבר הזה לא הניחה ל"הישראלי" המאינצי ולהרב ברייער רישון, ויקומו לעמול נגד הציונות והמזרחי להפריע את העם מקחת חלק בעבודת הקודש. זה לא כביר העלו על נס מכתב מהרב מלודו, אשר בו יבנה את הרב ברייער כשם "הרב הגאון הגדול" (?) ומוהירו כי יתאמץ להפריע את עבודת המזרחי בפרנקפורט. לדעת באיזה אופן נכתב המכתב היא די לנו ההערה בעתון "איור. עאמייענבלאט" ה"ו"ל פה, כי הרב מלודו יושב עתה במרחץ הומבורג הסמוך לפרנקפורט וכי כראות הרבנים המוחים, כי כל הרעמים והברקים, אשר יצאי מארץ אונגרו, שבו כלעומת שבאו, רצו להביא את הכלי תותח מלודו, לפוצץ את עבודת הציונים. אבל גם בזה החטיאו את המטרה. החרדים מפה יודעים, כי הרב מלודו הוא בא בימים ורחוק הוא מאד מיריעת החיים, רחוק הוא מאד מיריעת מצב עמנו, וכל עמל מתגדניו עלתה כתהו, כי החרדים מפה מרבים לביא לחסות תחת דגל המזרחי.

ביום ג' שעבר היתה פה ישיבת חברי לשכת הועד של המזרחי, למען החל את העבודה ולכונן את הלשכה. הלשכה התכוננה באופן הזה: הרה"ג ד"ר נחמי" צבי נובל נשיא, הרה"ג הגביר הנכבד ר' יעקב פאזען משנהו, ד"ר פייבטוואנגער גזבר, העורך מר סאלי גיון מזכיר. וליועצים נבחרו: ד"ר אדלער מליבעק וד"ר פראנק מאלטונא. חוג עבודת הלשכה בלידא הוא המדינות רוסיא אנגליא, רומניא, אמריקא, וא"י. חוג עבודת הלשכה בפרנקפורט הוא המדינות אשכנז, הולנד, שווייץ, אמליא, אוסטריא, אונגאריא ועוד. כתובת הלשכה הוא על שם: Jacob S. Posen, Frankfurt a/M. Fichterstr. 5. הנאספים החליטו החלטות נכבדות רבות הערך, אשר במשך הימים תצאנה לפעולה.

מזרחי-מעריבי.

מכרוב ומרחוק.

חג מיצקעוויטש בלבוש. בלבוש הקימו פסל ומצבה לזכרון הפיסן מיצקעוויטש, מעשי ידי החוצב פאפיעל. כל פנות העם השתתפו בחג בחוצית לבוש, והעיר היתה רועשת ושמחה. גם היהודים לקחו חבל בשמחת הפולנים. בין המון המעריצים את גרול הפולנים נראו חברות יהודיות, מזמרים ומנגנים יהודים וגם רבנים. שותי שכר ענמי-נפש. חז"ל דרשו סמוכין: ושכר אל תשת וגו' ולהורות וגו' והנה גם בוויז בבית ועד המדינה החליטו לשום מכס על שכר, אשר יכנים ששה מיליוני כתר לשנה. לתת ממנו שכר למורים בביה"ס.

רב החובל נפש הוא חובל. בטרנססע האדמיראל הרוסי ראשדעסטווענסקי בצייחבלטי נקרא לבקורים וראיון לפני הצאר, אשר הולכיכו דהדר משכב הילד אלססי יורש העצר. זה הקטן אחו בקף ירו הימנית פסל קדוש ויניחורו על ראש רב החובל. "ראה נא בני יסיר לי מברך אותך" קרא הצאר ברגש. ובאמת נתקיימה מפי העולל ברכה לרגים והאדמיראל זכה להצלחה; כמו שידענו את אשר עולל בהולק, כי ירה על אניות-בריטיות בים הצפוני ואנו ואבלו הדיגים, על הפצועים ועל הנהרגים. מ.

רעד אדמה ומגפה ברוסיא. בצפון רוסיא בערי החוף נרגש רעד אדמה בשבוע שעבר. ברוסיא המזרחית בפלכים, הסמוכים לים הכספי, שולטת מגפת החולייע, אך לא באופן חזק.

תנועת הפועלים ברוסיא. לפני ימים אחרים עשו הפועלים בווארשא דמונסטרציא בשוקים. שוטרים שבקשו להפיצם הוכו במקלות ויפצעו ויסקלו באבנים. שר הפוליציא לעוואנדובסקי נדקד ברמח וימת. שלשים פועלים נאסרו. ממחרת הוציא הנציב משרטקוב פקודה, כי כל איש שיצא החוצה במטה עם יד של מתכת יושם בבית האסורים לשלשה חדשים וישלם חמש מאות רובל קנס.

עוד דמונסטרציא בווארשא. ביום ו' שעבר עשו הסוציאליסטים דמונסטרציא בווארשא בגלל קריאת חיל המלואים מסולן למלחמה, הפועלים נלחמו בישי גרודי קוזקים. נפצעים נפלו משני הצדדים. אנשי הצבא בקשו לגזול מיד הסוציאליסטים את הרגל ולא יכלו.

איהם מאחזו באמונה בעמם וכרתם. ואנשי עירנו יודעים להקיר את הרב הנכבד ואת מפעליו והם הומכים בידו תלמידיו ומאכילים ומשקים אותם. הזכר להם ואת לשובה. רבנו לא יתערב בענינים סדיניים, להרבות מחלקת, בקצת מבני גילו, הוא יושב על התורה ועל העבודה ועושה מלאכת ה' באמונה. ויש להער, כי הוא אינו מורע רבנים ולא ירש איפא את משרתו מאבותיו, רק תורתו וחכמתו העלוהו עד הלום וזה הרבה בדרונו... גם ראשי קהלתנו, וביחוד הנשיא ר' נפתלי באכנער, יודעים את אשר לפנינו. הם מנהלים את עדהם באמונה ובישר. עתה בנו בית מיוחד לצרכי הקהל ויחשבו בזה סך מסוים בהוצאות. אך אין כלל בלי יוצא ממנו. נרגן, הצריך למחלקת בכדי לדוג במים עכורים, לא יחסר גם פה. גכאי ביהמ"ד הגדול חוקו את בדק הבית ויבנהו ותלפיות ויפארוהו, והנה זה בא נרגן, יעקב הארנונג שמו, ויבקש עליהם עלילות וילשן עליהם, כי שלחו ידבכסף הקדש ויגרם חילול השם. עובר אורח

יאבורנא. על יד הגבול בכפר ציעשקאוויץ הסמוך לעירנו, עברו בשבוע שעבר שלשים יהודים ברחים מרוסיא. כאשר באו לגבול אוסטריא יצא כנגדם שומר היער ויור בכלי זינו למעלה, להפחידם ויקרא אליהם: עמדו! הנודדים האומללים, בראותם כי באו בין המצרים ואין דרך לנסות ימין ושמאל התחננו אליו מרחוק, לתת להם לעבור הלאה, ואחרי הפצרות רבות וכאשר נתנו לו שלשים ר"ב כפר פדיון נפשם, נאות להם, וילכו לכפר לה' זעלינגער, המחזיק בית-המרוח, להנפש מפחדם. אך דרך רגלם על סף הבית נסוגו אחור, המונוג לא הבין מוראם וכאשר החל לקחתם בדברים ענו, כי ראו אצלו ג"ב שומר היער עם כלי ירי, ויפחדו מפניו. השומר בשמעו דבריהם חרה לו מאד על העול שעשה להם חבירו ויבקש מהם שילכו עמו רשמשאקאווא, להציג אותם לפני הדירעקטור אשר על הנכסים. האחרון הקשיב דבריהם ותיכף נתן צו להעביר השומר הראשון ממשמרתו ולהשוטר נתן פקודה, לקחת מאתו כלי זינו ולמסור הדבר בערכאות. אבל השוטר ענה, כי לא יתכן הדבר לפניו, להפילהו ממשמרתו ולמסרו לבית-המשפט, בעבור איזו יהודים, ולא יכול עוד הדירעקטור להתאפק מדוב כעסו וישב לו: "גם אנכי הנני יהודי" ותיכף תעשה משפט! לפני השוטר חפו, כי ביום השני כבר קראו אותו מפה והנאשם נמסר לבית המשפט. יעקב שמעגער.

מארנוב. בחורי עירנו יסדו אגודה לתמוך בידו נודדי רוסיא. חבריה יאספו כסף ע"י יוקמים בני עשרה הלר ובני ארבעה הלר. החברה תמציא לגולים לחם ומלון בסדרים טובים ותשלחם הלאה לערים הסמוכות. יהי נא המעשה הזה למופת-לכל אחינו בערי גליציא, כי אין להתעלם מאחינו האמללים. אלו' בלומענקראניץ.

מאשמיסקא. נעים לי להודיע, כי לרגלי האגמרגציה האיומה של פליטי רוסיא הנודדים חסרי לחם, החליטי החבורים בעירנו, ליסד חברה לתמוך בידו הנודדים האומללים באי שערי עירנו בסך קצוב מחיר כרמים-מסע אל מקום חפצו, מהם יראו וכן יעשו בחורי עמנו בכל עיר ועיר. משה פרנקל.

טרנופול. זדם היציאה מרוסיא הולך ומהגבר, והוא כנהר שאינו פוסק. בכל יום ויום הננו פוגשים בעירנו פנים חדשות של אחינו הנודדים, למותר הוא לתאר את מצבם הנורא של אחינו אלה, המתהלכים פה בצללים, ושאלת הלחם, במובן הפשוט של המלים האלה מנקרת כל היום כמחום. ומה ידוה לבנו לראות את האינדיפרנטיות של בני עירנו ביחס אל אחיהם הרוסים. מה מעציב הדבר, כי בני עירנו, הראויים להיות למופת בצדקת-פורונם, עומדים מנגד בשעת חירום זו, ואינם נוקפים אצבע לשובת האומללים האלה, הטובעים בים-צרה, ואין להם כמה להחיות את נפשם. באחת הישיבות של מועצות-קהלה פה, הוצע אמנם ליסד "בית-המחוי" בעד אחינו הגולים הרוסים; אך דראכונ לבנו, לא יצא עדיין הדבר מכלל הצעה. החובה מוטלת איפה על הציונים בעירנו, להשתדל בדבר יסוד "בית-המחוי" ולעשות את האיניציאטיבה הדרושה לזה, ומובטחני, כי בני עירנו ישתתפו במצוה הרבה הלזו, וברכת האובדים הרוסים עליהם תבוא. א-ב-ג.

מכתבים מאשכנז.

פראנקפורט. מאז נודע דבר האספה הפרסבורגית והחלטותיה ומאז ברא "המזרחי" פרוגרמה, המבארת שאיפתה ומטרתה, רבתה מאד התנועה בקרב חרדי אשכנז, להסתפח במזרחי. בפרט בעיר פרנקפורט

התפלגות על ציון. למוד לה"ק כבר בטלו ובסוף יגיעו להקונסוקווענץ האחרונה, לבטל מילה, אחרי שציונים מוסרים נפשם עליה וכמה ציונים, שלא מלום אבותיהם המתבוללים, מלו עצמם בגדלותם. על כל מתנגדי הציונים למשוך בערלתם. עת לעשות כד' הפרו תורתך!

האקספדיציא למזרח אפריקא בככב. בי מנהיג חסר, מרגש כבר היטב. הרצל ז"ל היה בטוח, כי האקספדיציא לאפריקא תצא, אף שהקונגרס לא אבה להוציא עליה אף פרוטה מקופת הציונים. יש שידעו כבר, כי לורד רותשילד הכטיח לתת את כסף ההוצאות, יש אמרו, כי עשירים מאפריקא הדרומית יתנו. ועתה נשמט דבר משלוח התרים מחדש לחדש, כי אין כסף. ואם לא ימצא ממור לכסף בימים האלה יהיה כל הפרויקט של מתנת אנגליא בטל.

מכתבים מערי המדינה

קראקא. בשבוע שעבר מת פה אחרי מחלה קשה וקצרה עורך-הדין היהודי יועץ העיר ד"ר לעאן ראטהוויץ כן נ"ב שנה. נכבד היה האיש מאד ועשיר גדול וגם טוב-לב. אבל בעניני היהודים לא התערב מימיו, לא בקש מהם אף כבוד פרנס ומנהיג-חברות וגם ביצאתו לא פקד את הקהלה ומוסדותיה, אף שמת בלי בנים. לא הוזה כדאי להזכיר דבר מותרו בעתון של יהודים, כי גם הוא התיחס לנו בזר, אם לא מפני מעשה שהיה אחרי מותו, שהיה לנו כמלח על פצענו ויגל לפנינו את כל שפלוחנו בעיני האינלינגציא שלנו ואת רוע החנוך, ביחוד של הבנות, שאינן יודעות את מקורן ואת עמן ואת רתן והרעות האנטיסמיטיות, שהן מוצאות בספרות הנכבית, הנן להן למקור ידיעתן את מולדתן, ע"ב אנחנו בעיני "גבירותינו" העדינות לחרפה ולקללה. כבוא אנשי הח"ק אל מטה המה, לעשות לו את חובתם בדת, גרשהם האלמנה הצעירה בחרפה, באמרה, כי אינה מרשה לעשות כן לבעלה, כי אינה מאמינה בזה. אך מנהל ביה"ח הכללי (נוצרי), כי בבית החולים מת) גער פה, כי הגוף המת אינו שייך לה, כי אם להח"ק. פנה ההלויה בא הרב ד"ר תוך והש"ק ה' פישר, להספיד את המת הנכבד ולהתפלל על נשמתו ויגרשם האלמנה בקלון מביתה ותחרף ותגדף לפני בעלה המת את האלקים ואת התנו. הדבר היה לרבת-עם בעיר וכדי בזיון וקצף, כי בעירנו יודעים את משפחת הנפטר ואת משפחת האלמנה הפושעה, כי לפי מוצאם ובית אבותם היה להזוג היפה הזה, לדעת יותר את עמם ואת דתם. הנפטר! הוא נבד הגאון בעל "מעשה חושב" על מס' ערכין והאלמנה היא בת בנו של הרה"ג ר' מנלי פינק, דיין ומו"ץ בעירנו. אמרו אמרו רבנינו, דינינו וחסדינו: אין צורך ללמד אשה תורה, אין חכמה לאשה אלא כפלך, וישלחו את בנותיהם לב"ס, ללמדן לרקם ולארוג כפלך. אבל הן למדו שם מלבד חכמת הפלך גם לאהבה את הנכרים ולשנוא את עמם, הן למדו, כי אין צורך ביהודים בעולם, כי היהודים הם קובעי אלקים ואדם, בזויים, שפלים וארורים. ומן היהדות לא למדו אומות. את המנהגים לא הבינו, על בן בזוה. ואלה הגדולים שגדלו! הידמו רבנינו ודינינו בבור, הוזה, כי צדיקים המה מהגאון בעל "מעשי חושב" ומתמו"ץ ר"מ פינק? הישלו את נפשם, כי מורעם לא יקומו ויקומו, אם לא יאבו להודות, כי אין ובאשתו? יקומו ויקומו, אם לא יאבו להודות, כי אין די היום בחנוך בנים לתורה לבד ובנות לפלך לבד. כי אם חובה לגדל את הבנים וגם את הבנות ברוח יהודי ובאהבה ליהדות וזה אפשר לא בחדרים ולא בב"ס כוללים, כי אם רק בב"ס עברים לאמיים, אשר שם תלמדנה גם הנערות דעה וחכמה, להבין את עמם הבנה עמוקה ע"פ הדעה והחכמה וגם הנערות תורה ושפת עבר וחבה ליהדות. אז-לא תגרש נכדת הדיין הקראקאי את הרב ואת הש"ץ ממטת בעלה הנפטר.

אושוועטשיים. עירנו הסמוכה לגבול פרוסיא לא תדע מחסור, יושביה היהודים ממרחק יביאו לחם והפרנסה מצויה. ועם זאת גם היהדות עומדת בעינה ולא פג טעמה ברוח המערב הנושב בה. על זה עלינו להודות לא באחרונה להרב הגאון האב"ד ר' יהושע פינחס באמבאך, שכנה בית נאמן לתורה בקהלתנו. הוא מחזיק פה ישיבה, חמשים תלמידים יושבים לפניו והוא נומע בלבם תורה ואהבה ליהדות ובטוחים אנו, כי תלמידיו יהיו כסלע איתן ורוח הזמן לא יהדוף

נפש בבהלה. ב"הצפירה" כתוב: בעת לקחת בני המלואים בעיר גאסמינין (פ' ווארשא) קרה מקרה מעציב. אשר קרבנו היה שר עניני הצבא במחוז הגאסמיניני. סגן שר האלף רוזאנקאווסקי, אשר נשא משמרת זאת עשרים שנה. כאשר החל הגיוס, פנו אליו בעשרים אכרים ממירועיו בבקשה, לתת למו חפשה לזמן מה, למען יסדרו את עניני ביתם. החפשה נתנה למו בתנאי, כי יבואו ביום המחרת בשעה 5 בבקר בדיוק. בשעה 5 לא בא אף אחד מבני המלואים סגן שר האלף רוזאנקאווסקי חרד על הרבר, בחשבו כי האנשים ברחו, ויחל מלא רגז עד שעה 6, ואחרי בן שלח להודיע המאורע הזה לפקידות הראייה, ויבוא ויסגר בחדרו וישם קץ לחייו ביריה ממקרה, ובאותו רגע נאספו ויבאו כל בני המלואים לפני בית הערכאה; איש מהם לא חישב כל מחשבה לכרוח. ורק כי פרידתם ממשפחתם ארכה יתר מן השעה הקצובה.

פרי החמס והעריצות ברוסיא. בעתון האנגלי "Daily Telegraph" מסופר הסקרה הזה, על אדות מהומה ושואה נוראה, שהביא נציב מוסקוא, דוד הכיסר, הנסיך הגדול סערגאי, ברשעתו על רכבות אנשים. הוא קרא לגדולי העשירים ויוכחם על המעיטם להתנדב בעד חיל הצבא והמלחמה. אחד העשירים, מורוזוב, בעל חרשת ארג צמר, ענה, כי בחפץ לב יתן יותר, אבל על מנת שישב באו בחו בתוך הועד הממונה על הוצאת הכסף, למען יהי בטוח, כי יוציאו באמת את הנדבות רק לטובת הצבור. על זאת חרה אף הנסיך הגדול וירדוש ממנו לכבוד דבריו, ומורוזוב באר, כי מאז החלה המלחמה נתן בשביל הצבא ארג צמר בעד מיליון רובל ואחרי בן מצא שמכרו את הארג בשוק, ויקצוף הנסיך הגדול ויצו את בעל המיליונים, לבטל דבריו מיד ולבקש סליחה. אך מורוזוב לא זע מפני הפרינץ הכועס ולא אבה לעשות שקר בנפשו. ויגרשו סערגאי מביתו וישלח לו תעודת מסע ויצוהו לצאת מיד מתוך גבול רוסיא. מורוזוב יצא. אבל כטרם שם לדרך פעמיו סגר את כל בתי החרשת שלו וחמשה ושמנים אלף פועלים ופקידים נשארו ביום ההוא בלי עבודה ובלי לחם. מהומה גדולה קמה בעיר ומפטרבורג צונו לבטל את חובת הגלות של מורוזוב ולפתוח את בתי החרשת. — הנגבות באוצרות הצבא התפרצו בימים האחרונים מאד עד שהנהגת הצבא היא ללעג ולפלס בפני כל. 5200 איש מחיל המלואים הובאו למשענעםסאחוב לשלחם אל המלחמה. כבואם שמה לא נמצא להם צירה, בגדים ונשק. וכל אלה היו רשומים בפנקסי הצבא, אבל נגנבו. כל האנשים שבו איש איש לעירו בשלום.

אסור הקטרת טבק. בפרלמנט האנגלי יועצו עתה על אדות הצעה לאסור את הקטרת טבק על נערים ונערות פחותים מבני שז' שנה. נער או נערה העובדים על האסור ישלמו סנס. המוכר טבק לנער או לנערה ישלם עשרים שילינג סנס ואם יוסיף לחטוא ישלם ארבעים שילינג וזכות מכירת הטבק תלקח ממנו. הנוגשים את נוגשיהם. בעיר מאקרי סמוך לסמינא במורקיא סגרו אנשי צבא את פקידהם במשמר, יען לא שלמה להם הממשלה את שכרם זה חמשה חרשים וכבר נשלמו שנות עבודתם. שר העיר הכרח ללוות כסף ולשלם להם, אז הוציאו את פקידהם לחפשי.

אבסטרוקציא בספרד. אוסטריא מעמידה תלמידים, אם לא בחכמות ומרעים, בטכניקה ובחרשת, עב"פ במוסי הפרלמנט. גם בפרלמנט הספרדי היתה בשבוע זה אבסטרוקציא, אשר בה השליכו על ראש היושב בראש קסתות וחכילות נירות, גם הרימו עליו מקלות וינפצו את צלם הצלוב מעל ראש כסאו, ונאומים ארוכים נשמעו והצעות יתרות ומנין הרעות, ותהי יד איש ברעהו ושוטרים באו ויפרידו ביניהם; הכל כמו באוסטריא.

אסון חדש באמריקה. במכרה פחמים אצל טרציו במדינת קולוראדו באמריקה הצפונית פרצה אש וששים איש נשרפו חיים. רוב הנשרפים הם סלבים.

חלק מן הבית ושתי נפשות יהודיות ירדו לשחת. עושה הרע בקש אז לנולל את האשמה על סוציאליסטים. מן ועד המדינה בלכוב. הציר טאמאשעווסקי התאונן בהרצאתו ע"ד החנוך על אשר ישינו מורים יהודים, שאין בידם רק תעורת מורה בלבד. משרות קבועות בתור מורי-דת מבלי אשר בקרו בבית חנוך מורים. עוד התאונן על אשר יקחו מורי-דת יהודית כטרם ישינו משרות למורים עוזרים בב"ס כלליים, להורות ילדים נוצרים. במצב כמו שהוא, אמר, הלא אין לקבל מורים יהודים בשביל תלמידים נוצרים.

בת היענה. יוליא ווידמאן אשה יהודית בעלת מסחר ספרים בטשנוביץ קנאה כבנה, שרצה לכונן לו מסחר בפני עצמו ותלשין עליו אצל הקטינור, כי אים עליה ועל בנה השני, כי ינס. הבן הגרף מאמו נשפט למאסר לארבעה חדשים.

שביתת פועלים יהודים. בבאלעחוב. מקום חרשת עצי-הרלקה נעשקו עד כה הפועלים היהודים. המלאכה קשה ואוכלת את הגוף ושכר הפועלים לא הספיקה אף לפת לחם חרבה. עתה ישבתו כלם. נשיא היהודים הארתודוקסים באונגריא. בבורדסס נפטר הרב ר' ליב ליפשיטין נשיא הועד הפעל של אגודת הקהלות הארתודוקסיות. האיש הזה עזר הרבה להפדרת הקהלות הארתודוקסיות מן הנאורות, להכות את בית ישראל לרסיסים. הרבר לא עלה בידי המשתדלים בזה, כי רוב הקהלות הארתודוקסיות הנן היום ארתודוקסיות רק בשם, אבל אין ביניהן ובין הקהלות הנאורות אלא שהנאורות מסודרות היטב ויש להן כל המוסדות הצבוריות והארתודוקסיות מתנוונות והזכות ואינן נהנות מכל המוסדות הנ"ל. והרעה בכל הרעות היא, כי אין מנהל להן. ליפשיטין ז"ל היה שבע שנים נשיא להם ולא נקף אצבעו לטובתן והן כעדר בלי רועה. אם ימצאו עתה מנהל טוב סמנו ספק גדול הוא, כי בכלל אין ביהודים ארתודוקסים כח הנהגה. מעציב הרבר, אבל אמת. מעשהו האחד של ליפשיטין בכמה שנות נשיאותו היה מלחמתו נגד הציונים והחיים של הרבנים. ונפלא הרבר, שחתן ליפשיטין מר שמואל בטלהיים בפרסבורג הוא ציוני נלהב.

כות היהודים ברוסיא. ביום 26 לחדש שעבר החריבו אנשי הצבא מחיל המלואים את כל חניות היהודים וסגת מכתיהם בעיר ביחוב ברוסיא הלבנה (פלך מוהילוב). בערב הציתו השוכבים אש בחניות אחרות. הון היהודים נכוז והם עמדו מנגד, כי פחדו לנפשם. בחצי הלילה בא חיל צבא, אז שאפו היהודים רוח. הנזק עולה למאתים אלף רובל. גם בערים אחרות כפלך ההוא נכוזו היהודים וחלונותיהם נפצו. בזאת היתה גם במהילוב עצמה. בן מוריעה סוכנות המלנראף הרשמית, המתאמצת בכל מקרה כזה, להקטין את מרת הפרעות לפני אירופה. האמת לא נודעה, במחוז קאניוב (גוב. קיוב) התנפכו הקרואים לצבא מחיל המלואים על היהודים בארבע ערים ויכוזו חניותיהם ובתיהם וגם חניות המנופול של י"ש. בקאניוב צוה מצביא חיל העיר לירות. בדרך מראדומישל לקיוב כוזו הרזרוויסטים גם ארמנות בעלי נכסים גדולים, מלבד חניות היהודים. האכרים ההולכים למלחמה מחזיקים עצמם במיחסים גדולים וכבואם העירה הם מקוים, שיצאו כל אנשי העיר לקראתם עם -- בקבוקי י"ש ובאשר תכזב תוחלתם הם כועסים ומתפרצים לחניות היהודים, להגסק דרך אנב בהם. כשונאים הפנימים והם מבקשים שם את הי"ש המגיע להם.

הבורחים מרוסיא. מאז החלו לשלוח אנשים מחיל המלואים מפולן הרוסית למלחמה ירבו יום יום הבורחים דרך גליציא. בתחלה באו כמעט רק יהודים לכד ועתה יבאו גם אכרים ופועלים נוצרים וגם מלומדים נוצרים. שאין להם חפץ לשאת כל עמל ותלאה לכבוד מלכות רוסיא. הפועלים ימצאו עבודה בכתי חרשת באוסטריא והיהודים ישבו פה עד אשר יקבלו כסף מכיתם לנסוע הלאה.

לתקנת הגולים. להצפירה" כותבים מברלין: יאגודת העזרה" כבר החלה בפעולתה ברבר הסתררות ענין האמיגרציא ממזרח אירופא. לפי שעה כבר נוסדו על יד האגודה ועדים-סקומיים בערי הנכול האלה: איידט

קוהנען, אינסטערבורג, טילזיט, פראססקען ומעמעל, העומדים בהתקשרות עם המרכז של ועד-המגן ליהודים נורדים, אשר בקאנינגסבערג. הועדים האלה, שנקבעו מאת ההילפספעראייין, החלו את עבודתם בשקידה וחריצות וכבר עזרו לרבים מאחינו הנורדים אשר פנו לעזרתם. למען הגן על אחינו הנורדים מפני הסוכנים הרמאים ובעלי כתי המלון הנובלים, נמצא לנחוץ לבנות בטילזיט אכסניא מיוחדת למען הנורדים. בן יחשבו להוציא לאור בקרוב מנלות עפות בשפת עבר וזרגון ולהפיצם בקרב אחינו, למען ידעו עוד טרם תדרוך כף רגלם על גבול ארץ אשכנז, איך להתנהג ולהשמר בדרכם ועוד הרבה תקונים שונים עומדים להעשות בענין הזה בקרוב. אחרי אשר יוסדו כל המוסדות והאורגניזציות האלה במזרח פרוסיא. יהל ההילפספעראייין לעסוק בזה גם בפרוסיא ושלזיא. בלתי תלוי בזה עוד משתדלת אגודת העזרה, לקרוא בקרוב קופרנציה אינטרנציונלית מאת כל האורגניזציות והמוסדים הקיימים למשרה זאת. לנורדים משתמשים מחובת עבודה לא תנתן שום עצה ושום תמיכה, כי לא בשבילם נוסדו הלשכות, אך בשביל הנורדים הכשרים.

בורחים נתפשים. כגבולות רוסיא נתפשו בימים האחרונים איזו מאות איש, ביותר יהודים, שחתרו לעבור את הגבול באסור. על התחנה "גראניצא" בלבד (במסלת ווארשא-וויען) נתפשו יתר מן 50 איש. כלם היו בני מלואים, שברחו מפני הגיוס. בזה יבואר החזיון. מדוע בה מעטו היהודים, שבאו אל הקריאה לתכלית הגיוס. סופר "קור. ווארש". מריפין מודיע, כי מכל מחוז ריפין באו אל הקריאה רק 23 יהודים, ומראברזין ע"ז דרויענצא, הנמצאת אצל הגבול, בא רק יהודי אחד. רובם ברחו לחו"ל.

פרעות ביהודי אלגיר. בעיר קונסטנטינא באלגיר אשר לצרפת באפריקא הצפונית הכו אנשי צבא את היהודים. היהודים עמדו על נפשם ונפצעים נפלו מאלה ומאלה. שני יהודים הושמו בכלא ולאנשי הצבא נאסר להבנם לרבע היהודים. שנים עשר אנשי צבא התאמצו להבנם אל רבע היהודים ויתפשו וישימו במשמר. ראש אורחים יהודי באפריקה הדרומית. בקאפטאון, בירת מושבות אנגליא באפריקה הדרומית, נבחר יהודי לראש האורחים הוא הסוחר ליברמאן.

עשיר ורש נפשו. ר' שלמה'לי הקבצן היה רניק להשיג בכל ר"ח שתי אגודות מאת הגביר ר' דוד'ל. פעם אחת לא השיג רק אחת. על שאלתו, מדוע פחת לו היום ממנתו, השיג מענה, כי השיא הנביר את בתו ויוציא הוצאות יתרות ואינו יכול לעיץ להרבות בצדקה. — האוכל אנכי הקבצן — ענה שלמה'לי — להשתתף בהוצאות החתונה?

סדרים והתרכוזות" או "דרכי ישועה" מאת א. יהודא היימאן. תרס"ד, קראקא, בדפוסו של יוסף פישער.

הופעת ספר עברי חדש בגליציא, נהיתה, בימים האחרונים, כל כך יקרת המציאות, עד אשר נביט עליה בעל מקרה היוצא מנגד הרגיל. סופרי גליציא עוזבים זה אחר זה את במת הסופרים ופונים להם: זה לעסקו וזה "ללקט כשדה אחר" יותר פורה ואשר יש תקוה להכנות ממנו. סבת הרבר ידועה היטב: האינדרנטיזם האיום והקפאון הגורא, השוררים בכל עצם תקפם בארצנו בנוגע לספרות העברית ולסופריה, הביאו את הסופרים בעלי הכשרון בארצנו לידן יאוש, שגרם להם הסחת דעת מן הספרות והשפה, ועיב מורגש חסרון ספרים טובים בכל מקצועות ספרותנו מאד מאד בארצנו. גם מצד הסופרים העברים שברוסיא הבוראה לתבריהם שבגליציא דחיפות עצומה, באשר הראשונים, החושבים את עצמם לשלימים בספרות, יביטו על הוצאות ספרותיות מגליציא בעיני חשד. ויש אשר יחמדו להם לצון מלעיב וישלחו אל המחבר הגליצי את כל מנפות ההתול ועקיצותיהם החדות ותחת לדין בנרון הזה בכבד-ראש ולהתחקות על שרשי

והספר רב האיכות הזה כתוב בשפה צחה וגם צורתו החיצונית מפוארת מאד. וראוי הוא אפוא, כי כל קוראי עברית ואוהבי אדם, אשר הרחמנות והשתתפות כצרת עמם הפעמנה בלבם, יאספו הספר הזה אל ביתם. — כתבת המחבר היא:

A. J. Heumann, Tarnow.

רצ"ה.

ארגו מכתבים.

ספיר: לא. — לענין: הבל, אי אפשר. הטריס תדע, כי שם שאינו נכתב בדיוק אין יכולים לקרוא? — שטענער: "קצור דברי הימים לישראל" 1.76 ע"י "המצפה". — ש"ש: "לא נודע לנו. — שפיעס: פארענסקי, רחוב וויעלעפאלע

מר זושא מילינער מרובניא אצל אוסטרזימי נרב 2 כתרים לחברת ציון בקראקא בכלילת בתו מרת מלכה עב"ג מר מנחם לאנגזאם.

מר פנחס לענין נודב לכבוד הרה"ח ד"ר זליגר כתר לכה"ל.

מעוטט לבי אברך בכרכת מז"ט את הרה"ח מויה ד"ר יוסף זליגר לחתונתו. משה פראוויזאָר.

פאם יודישען טהעאטער.

דאס יודיש-דייטשע טהעאטער אין קראקווא פיהרט דיעזען מוצש"ק אויף איין שטיק אונטער דען נאמען

"זעליגעל פלעטניק" הויזער.

דאס שטיק האט אין נעוויארק, לאנראן, לעמבערג אונד טשערנאוויטץ דען גרעסטען בייפאלל געפונרען. ביטטע דאסזעלבע רעכט צאהלרייך צו בעזובען, איהר ווערדעט איין פערנגיגען האבען.

היהודים בארץ הזאת בכלל ובערים הקטנות, שבהנה עלתה האכזריות אל מרום קצה, כפרט, עצתו ליסד חברה מרבית — שהמחבר קורא בשמה: "עזרת-אחים" — שמטרתה תהיה לעורר קהלות ארצנו בערים הקטנות בכחב ולשון, ליסד להן לפי יכולתן ולפי יחסי מקומותיהן חברות, שתכליתן לעזר איש את רעהו ולהמכו, להקל לו קיומו בחיים ע"י מוסדות קופות ובתי אחריות מיוחדים ליהודי גליציה. המחבר יועץ ג"כ לקנות אחוזות שדה ולכונן מושבות, ליסד בתי-ספר להרחבת עבודת האדמה וביחוד יטעים להקים בתי-חרשת ובתי חנוך לחרשת ובהשכל ודעת יתאר לנו את אפשרות הדבר בהתיסדות "קרן יסודית" בערך חצי מיליון, שתהיה לקופה כללית של החברה המרכזית ועוד כאלה, שהמחבר מונה והולך שם בפרוטרוט; והוא מחליט: "שעד בוא תור הזהב, שתושיב הציונות את חוביה על אדמתם בטח, לא נכון לשבת בחבוק ידים ולראות איך רכבות אחינו גועים ברעב לעינינו ועצתו אמונה איך לפלם נתיבות רעיון החברה "עזרת-אחים" בלב ראשינו, להוציאו לעולם המעשה".

ההכניה הזאת אמנם לא חדשה במלואה ורעיונות מפורים כאלה כבר נשמעו בין העתונים פה ושם. אפס אופני האורגנוציה של החברה ע"א ודרכי הישועה, שהוא מתאר בפרוטרוט, המה חדשים ומפורטים היטב כאומנות יתרה, כאשר ידע המחבר מפי הנסיון, בעסקו שנים הרבה בחברות חסר, בערכו התקנות לכמה חברות ובהשתדלו להועיל למוסדי צדקה ע"י מחברותיו, שכתב בענינים כאלה בשפת אשכנז.

בכל אופן אנחנו רואים, כי בונה המחבר רצויה ובי הוא עוסק בענין שלפניו בכבד ראש, ומי יתן ויהעוררו אנשי מעשה, להוציא את רעיונותיו מכח אל הפועל. כי סוף סוף הפצים גם אנחנו, ואולי רק אנחנו הציונים בהטבת מצב עמנו בכל מקום שהם עכ"פ הצלא פורחא.

יתר מאמרי הספר המה ענינים מדעים, כמו "שם ושארית" ע"ד השארת הנפש ועוד.

"הנזק הספרותי" הזה שמגליציה מוצאו ולמצא סבת הרבר, "שסופרי גליציה אינם מריקים בלשונם ויוציאו מתחת ידם דבר שאינו מהוקן", הנה עורם שוחקם על משבתם ולועגים על חוסר ידיעתם בלעג הבקיאים ומומחים לורים, המעזים לגשת אל הוך אומנותם. ועי"ז הפוג רוחם של סופרי גליציה לגמרי.

כן כבר הסכננו פה לשמטת סופרים. אנחנו מכינים אמנם היטב את סבתה של הנסיונה לאחור הזאת; אבל כל זמן שלא יתחברו הסופרים בעלי הכשרון בעצמם — כי ישנם סופרים כאלה בארצנו הוא נעלה מעל כל ספק — ויתאמצו ליסד גם בארצנו מוסד ספרותי על כסים חזק, אי אפשר למנות את החסרון הזה. בין בה וכה אנחנו מוכרחים, בכדי להמציא מזון רוחני לנפשנו, להשתמש ב"תבואות חוץ לארץ". אף על פי שהמושג הזה מוזר לנו היהודים, שאין לנו ארץ מילדת וכל הארץ הוא לנו "חוץ-לארץ", אבל אם יכולים להתלוצץ ולשפך לעג על יצירותיהם של סופרי גליציה, אפשר לנו ג"כ להביע בטוי כזה על יצירותיהם של סופרינו מרוסא.

ובעתים הללו, שפרצה התנועה בגליציה ע"ד הפצת תבואות-הארץ ותוצאותיה, מה גדלה קורת רוחנו גם אנחנו העברים בראותנו, כי אם לא יחסר לנו הרצון הטוב ובי אם רוצים אנחנו, יכולים גם אנו להמציא לנפשנו תבואה רוחנית "משלנו" מתנובת פרי סופרינו אנחנו. לפיכך כדאי הוא ספרו של מר היימאן מטרנוב, הכולל מאמרים אחרים ע"ד מצב הכלכלה המורה מאד בארצנו ובהשכל ודעת יציע את האמצעים ואת דרכי הישועה, שבהם נוכל להלחם נגד העוני והקבצנות האיומים השורדים פה, להתקבל במחננו בתשואת חן. — להסיר כל המכשולים יועץ המחבר, לתקן את כלכלת העניים לפי רוח הזמן, לתת לה סדר ומרכיב, להשביח את החזרה על הפתחים לאט לאט, אם אי אפשר להכחידה כפעם אחת. להמבשרים לעבודה הדורשים מלאכה נמציא עסקים ומלאכה ע"י "חדרי עבודה". וכל הפרויעקט הזה יוכל, לפי דעת המחבר, בנקל לצאת לפועל ואיננו דורש קרבנות גדולים. ובנוגע להטבת המצב האיקונומי של

!!! אינטערעסאנט !!!

איך געבע הוערמיט דען געעהרטען פ. ט. קינדען ציר קענטיס, דאס איך דיא ביו נון אונטער דער פירמא Spira & Gronner געפיהרטע כשרה זעלכווארענפאבריק אויפגע- לעוט האבע, אונד פאן נון אן דיא זייט 80 יאהרע בעסט בעקאנטע בשרה זעלכווארענפאבריק וויעדער אונטער מיינעם אייגענעם נאמען

Hirsch Gronners Sohn. Krakau, Krakauergasse Nr. 17.

אימ אייגענעם הויזע ווייטער פיהרע — מיט דער פעסטען פערזיבערונג דאס איך שטעטס אייפריג בעמיהט זיין ווערדע דאס מיר ביו נון געשענקטע פערטרויען זאוואהל בעציגליך בעסטער קוואליטעט עט שטרענגסטעם בשרת געוויסענאהאפטעסט צו רעכטפערטיגען, פער- שפרעכע בעסטע אונד ראשעסטע בעדיענונג אונד איהרע געשעצטע אויפטריגע העפל, ערביטענד, צייכנע מיט פארציגליכסטער האכסטונג

Hirsch Gronners Sohn

Bernard Gronner Krakau, Krakauergasse Nr. 17.

נ. ב. ביטטע נור גענוי צו אדרעסירען.

דיא רייזע פאן דאמבורג נאך אמעריקא

קאסטעט מיט אונזערעם בעריהמטען

דאפעלשרויבען - פאסטראמפערן נור 118 קראנען

שנעללראמפערן " 130 "

עקספרעמדאמפערן " 166 "

נאָהערע אויפקלאָרונגען ערשיילט בעדייטוויליגסט

FALCK & Co., Hamburg, Amerikahaus.

בעדייטענדע

פרייד

ערמאסיגונג

מ. פרייליך

ק. אויסשליסליך פאטענטירט

ספעציאליסט אין באנדאוש-פאך

פיר ברוכליידענדע

בעזימטער דעם עהרענדיפלאַמס דער "סאָצייעט" היגעניטיע אין פאדוא

לעמבערג גראָדעצקא 85.

הערן מ. פרייליך ספעציאליסט פיר ברוכליידענדע, אויסש. ערצייער פאָ ק. פאטענט באנדאושען אין לעמבערג.

פאן דען איינניגסטען אונד אויפריכטיגסטען געפיהלען מיינעם הערצענט פערנאלאסט שפרעכע איך איהנען היעמיט עפפענטליך מיינע פערבינדליכסטען דאנק פיר דיא וואונדערבארע רעמטונג מיינעם פאן איינזען הערפאדראגענדען ערצטען אָהנע לעבענס- נעפעדהליכע אָפּעראציען אויפגעבענען לעבענס, אויס. — נאכדעם איך איבער אנראמטע דעם הערן ד"ר ס. מעטה אין יאסלא אין איהרע אנשטאלט אים האלכטארטען צושטאנר דע אננעקאסטען בין, האבען זיא עם הודך איהרע נאטורהילמעטהאטע אהנע אָפּעראציען אונד מעדיקאמענטע דאצו געבראכט, מיך ביננען 10 מינוטען פאן מיינעם שווערען ליידע שמערצלאו צו בעפרייען, אונד קאנן איך דאהער אויס אייגענער ערפאהרונג נור זיא אלס דען איינציגען ספעציאליסטען אין דיעזעם פאכע יעדען ברוכליידענדען צום וואָהלע זיינער נעזונרהייט מיט פאללסטער נעוויסענעהאפטמיינטיקייט אנעמפּעעהלען.

לעמבערג דען 4 יענער 1908

Louis Aloyse Lorentz Dampfsägebeamter in Jasło geb. Paris.

Schicht-Seife

„Hirsch“ Marke: „Schlüssel“

Beste, ausgiebigste und deshalb billigste Seife.
Frei von allen schädlichen Beimengungen.

Überall zu haben!

Beim Einkauf achte man besonders darauf, dass jedes Stück Seife den Namen „Schicht“ und eine der obigen Schutzmarken trägt.

ביתי פתוח לרוחה.

אודיע בזה לכל באי שערי עירנו, כי כבר תקעתי אחלי עם הרעסטוראציע והאמעל חדש לפי רוח העת בבית

דיעמעלסגאססע 63.

אם אמרתו אספרה כמו המעלות הנמצאות בעסקי החדש הגלוי קצר מלהשתרע, לכן אנקש פאת האורחים הנכבדים, סורו נא אל בית עבדכם, ולינו פה הלילה, ואז אקוה, כי תפיקו רצון בכל אשר תשאל נפשכם, והמיד הספרו תהלה ההאמעל החדש, והנני מוכן לקבל אתכם כספ"י ולשרתכם באהבה.

מאיר הכהן ראפאפארט.

כשר נייגעטע כשר
קראקויער זעלבווארען-פאבריק
מיט דאמפפבנעטרייב
Gartenberg & Gebr. Gronner
KRAKAU, Krakauergasse Nr. 33.
ערציינט דיא שענסטע סאלאמי, ווער-א-נעזער, ברוסט, שינקען, רויך עט קרענ-ווייסעל א. ז. וו. עמפפיעהלט
צו בילליגסטען פרייווען.
אויף פערלאנגען ווירד פרייווקוראנטע עט הכשר איינגעשיקט.

J. B. Rappaport

Dąbrowa b. Tarnow.
ראס מעטה-ברויערייא
געגרינדעט אים יאהרע 1878.

עמפפיעהלט זיין פאבריקאט, וועלכעס גוט בעקאנט איז, מיט אללער בילליגסטע פרייווען אללערלייא סארטען א. ז. :
טשארקען עט זיסען מעטה איינפאך אונד דאמפעלמעטה, קאפאוויטץ וויא מאליאט, ווישינאק, זאווע אויך אלטע בוטעללע מעטה מיט רען נאמען
Stary polski trunek.
אויך האנג אינד יאקס.

איבערציינט אויך
איינמאל דאס ריא
טינטענ-סארטען דער
יודישען פאבריק
(געגרינדעט 1882)
דעם
A. I. REISCHER
WIEN, 2/3 Rembrandstr. 34.
דען אנדערען פאבריקאטען ניכט נאכשטעהען אינד פערלאנגט נוד יודישע ערצייונג.

Wyd.: | Naftali Hof.
S. M. Lazer.
Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
Drukiem S. L. Deutschera w Podgórze.

ביטטע צו לעזען.
איך בעעהרע טיך היעמיש אנצווייגען, דאס איך מייע כיוהער אונטער דער פירמא **Spira & Gronner** געפיהרטע כשרה זעלבווארענפאבריק צו פאלגע אויפלאזונג דיעזער פירמא פאן הייטע אן נור אונטער מייער פירמא
A. S. SPIRA,
כשר **DAMPF-SELCHWAAREN-FABRIK**
KRAKAU, Krakauergasse 6,
ווייטער פיהרע. — אינדעם איך אללען מייען וו. קונדען דיא בעסטע בעדיענונג צו אללעראייסערסטען פרייווען צוויכערע, ערווכע איך מייע אדרעססע גענויא צו שרייבען אונד צייכנע האכאכטונגספאלל
אשר ישמאל הכהן שפירא.

קאנצערט-גראממאפאן אונד פאנאגראף
רועיגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען פלאטטען אונד וואלצען נור אין אונטערצייונגעטע ספעציעאלהייט צו בעציעהען. עכטער קאנצערט-גראמ-מאפאן, מיט 5 פלאטטען גראמט, נור 41 פל פארציגליכער פאנאגראף, מיט 5 וואלצען גראמט, נור 890 פל. פרייווקוראנטע גראמט אינד פראנק. ערטעס ספעציעאלהייט פאן עכטען גראמט-פאנען אונד פאנאגראפען ען גראם עט ען דעטאיל.
Josef Wechsler, Krakau und Warschau.
(in Krakau: Grodgasse 71).

ניי איינגעריכטעטע קראקויער
כשרה דאמפפזעלבווארען-פאבריק
מיט דער בעסטען מאדערנסטען מאשינע, ערציינט שענע, פרימא סאלאמי וועראנעזער, ברוסט, שינקען, קרענוויורסמל א. ז. וו. פערזעהען מיט הכשר של הרב הנאז דפה שליט"א עמפפיעהלט צו בילליגסטען פרייווען.
אויף פערלאנגען ווירד פרייווקוראנטע עט הכשר איינגעשיקט.
מנחם מענדל גראזער.
Emanuel Glaser, Dampfselchwarenfabrik
KRAKAU, Bozogo-Ciala 8.

דיא ציקארע
פאן דער ק. ק. פרייוויליגערטען אונד אין פערשידענען אויסשטעלונגען אויסגעצייכנעטען פאבריק
FAST, WITMAYER & SAFIR in Tarnow
איז, ווי בערופענע פאכמענער אונד העמיקער פיעלפאך אנערקאנט האבען, איהרעם אינהאלטע זאוואהל, ווי אויך איהרער ערצייונג געמאס, דען אנדערען פאבריקאטען גלייכווערטיג אונד איזט אין סאציאלער ווי אין ריטועלער בע-ציעהונג אללען אנדערען קאפפע-סוראגאטען פארצויעהען, רא איהרע ערצייוגער, ווי אללע דאכוי בעשעפטיגטען ארכיטעט יודען פאן נאליציען זינד. לעגעט דען פרויען אנס הערץ, דעם פאלשען פאראנטויליג — אויבלאנדישע ציקארע פארצויעהען — זיך אכצוגעוועהנען.

Passendes Geschenk
für
בר מצוה
und jede Gelegenheit.
Roccoco-Remontoir-Uhr mit hebr. Zifferbl. genau laut Illustr., Metallgehäuse (Alt Silber imit.) mit schönen plastischen Figuren und genau gehendem »Roskopf« Werke Preis fl. 6.
Versand gegen Baar oder Nachnahme, Umtausch gestattet oder Geld retour.
Kapellner & Holzer
KRAKAU, Dietelsgasse 68/2.
Illustr. Preis courante gratis nnd franco
Agenten werden gesucht.

למוכרת נצה
מאספת הרבנים, שהיתה פה קראקא בקיץ תרס"ג נמצאים ת"י להמכר בזול גדול תמונה גדולה וגם קטנות, היינו: תמונה גדולה כנדלה וברחבה 48/64cm. א 50 העללער.
המונה קטנה כמו אנויכטסקארטע א 4 העל. והקונה מהן לכה"פ בעד סך 8 כתרם אהן לו 20% יאבאט.
המונות לדונמא — מוסטערזענדונג — לא ישולח רק נגד מעות קדימה.
Dawid Heidenfeld
Kraków, Ulica Bożego Ciała 1.

עפירעפסי
לחלי-הנפילה ר"ל, לשבץ (קראמפף) ילמחלות עצבים אחרות יררשו ספר מיוחד ליה ויקבלו בחנם פראנקא ע"י
Privil. Schwanen-Apotheke
Frankfurt a. M.

4 וואכען פראבע-צייט
סערוענדע אן יעדערמאן מייען נייען האכארמיגע זינערמאשינע (מאדעלל 1804) מיט זעממליכעס צונעהער & קאסטען אונד סינפיערייער שריפטליכער נאראנטע אום נור 30 fl. אינד נעהמע דיא זעלבע רעסור פאלס ניכט טאדעללאן פונקט-אנירען זאדלעט סערזאנד פר נאכנאהמע, אדער פארהייניג זענדונג דעם בעטראנטע.
Nähmaschinen-Versandhaus
ARNOLD FALLEK
Podgórze, Ringplatz 10.

ניכט
10.000
קראנען
אכער פיעלע קראנען ערשפארען זי, ווען זי רען פרייווקוראנט און רער פירמא
Josef Feil, Krakau, Grodgasse 60
Uhrmacher & Juwelier
פערלאנגען, דער איהנען פראנקא אונד גראמט צונעזערעט ווירד.

Hotel Londres
Krakau, Stradom
Inhaber SALOMON WASSERLAUF
גרעסטעס האמעל דער יודישען קויפמאנס-וועלט, נייא רענאוויורט, שעהנע ציממער, גומע קיכע, שמרענג כשר, פיר זאממער-סעזאן שעהנען גארטען איינגעריכטעט. פיר פרעמדע געסטע, וועלכע ערצטע ברויכען בעסטענס געאיינגעט. עמפפאהלען צו בילליגסטען פרייווען.

Saul Rafael Landau
Juwelier
KRAKAU Stradon 13.
עמפפיעהלט זיין רייכהאלטיגעס לאגער פאן עכטען שוויצער גאלד אונד זילבער אוהרען, גאלד קעטמען, גאלד אונד זילבער עט יובעלען ווארען. צו דען בילליגסטען פרייווען רעעלסטע בעדיענונג.